

CIGERXWÎN

ZEND-AVISTA

DÎWANA 5'A

STOKHOLM 1981

www.netewe.com

CIGERXWÎN

ZEND-AVISTA

DÎWANA 5'A

ÇAPA YEKEM

STOKHOLM 1981

www.netewe.com

WEŞANÊN ROJA NU :2

Navnîşan : BOX 4038

141 04 HUDDINGE/SWEDEN

ISBN 91-7672-001-4

Bokförlaget ROJA NU

Copyright Cigerxwîn

Printed in Sweden

Stockholm 1981

FEHRESTE

Hêvîdarî	34
Ol û Daxwaza Min	37
Jin û Jîn û Jîndarî	42
Serxwebûn	49
Rêzanî	55
Partîzanî	57
Serbestî û Bindestî	59
Şorişgerî	63
Leşkerî	67
Piropaganda	71
Kadrî	75
Ziman û Hînkirina Ziman	79
Hîn Bike	83
Xwendewarî	87
Dezge û Dezgevanî	98
Karker û Cotar	102
Cotkar	104
Jin û Mêr Bi Hevre Di Nav Karde	108
Rewşa Kurdistan	110
Êlperestî	114
Olperestî	120
Bilindî Dewlemendî	133
Bibin Markisî	137
Ajotin û Avjenî	145
Nêçîrvanî	149

Segvanî	151
Fîzîya û Kareva	153
Lîztîk û Yarî	155
Ola Min	157
Rojî û Nimêj	161
Berê Reş	165
Mihemed Neçûye Ezmana	167
Evîn û Evîndarî	169
Bazirganî	173

Meha avgûstê sala 1980 ji Stokholmê serwerên kova ra kurdî "Roja Nu" dîwana çaran ya şairê me ezîz Cegerxûn ji minra şandibû, ku ez pêşgotinê bo wê binivîsim. Serwerên wê kovarê nivisîbûn: "Em û mamosta Cegerxwîn li wê ramanê bûne yek, wekî di destpêka vê pertokêda pêşgotina te mamostayê mezin hebe.

Em hîvîdarin, ku tu ji mera ser vê efirandinê bîr û bawariya xwe ango dîtina mîna pêşgotinekê bi rêkî".

Gelî heval û hevkarên delal !

Berê pêşîn ez gelekî şad bûm, ku şervan û têkûşerên kurdan li Evropê hene, teşkîl û sazmanên wan hene, ku ew bi pirsên rewşenbîrkerina neteweyê xweva mijûl dibin, dixwezin dîwana Cegerxûn bona xebatkar û tekûşerên îş û karên ronahiyê çap bikin. Ez gelekî şame, ku we ramana xwe kirîye yek, ku ez bîr û bawariya xwe mîna pêşgotinê li ser wê diwanê binivîsim. Ew spartî bextewarîke mezine, li jîyîna xweda ez gihîştîme wê rojê, ku bi xwestina we dikarim şixulekî bi xêr û hêja bikim bona neteweyê xwe.

Spartîna we li ser çava qebûl dikim, lê divêt hûn bizanin, ku nivîsandina pêşgotinê bona dîwana şayîrê meyî mezin û hezkirî Cegerxûn ne tişteki hêsaye. Bona vî karî, bona vî şixûlî divêt meriv li hemû pirsanda zana, hozan û pispor be, bi zanîna xweva çend serîyan li ser Cegerxûnra be; ez xwe hesab nakim merivê

wusan û bi fikira min pêvîste bêjim, ku heta niha sed car heyf, ku li nav neteweyê meyî bindestda merivên wusan tunene; bi rastî gotî, dibe hebin, lê min navê wan ne bihîstîye, eger hebûna, minê xwe bextewar hesabikira û ji kovara "Roja Nu" ra binivîsiya, ku nivîsandina wê pêşgotinê bona diwana Cegerxûn bispêrne wî. Lê niha herçend serwerên wê kovarê pêra layq dîtîne, ji minra nivîsiye, ku ez "pêşgotinê ango dîtina xwe mîna pêşgotinê" binivîsim, ez mecbûrim wê xwestinê biqedînim, bîrme serî.

Cegerxûn bi reng û rûyê xweva, bi nivîsarên xweva wek teht û kelemên serê çîyayên Kurdistanê here bilinde; sedan sed sal hatine, çûne û bihirîne, lê ew teht, ew kelim li cîyê xweda bi tîk, qaym û berk mane, Cegerxûn jî li hunerwerîya xweda, li bîr û bawara xweda bi qaym serbilind û serefraz maye û li rîya xweda her diçe û diçe.

Di jîyîna Cegerxûnda li nav her çar parên Kurdistanêda gelek rojên giran qewimîne, li jîyîna xelqê kurda gelek caran bûye reşebayî, bobelîsk, tofan û baran, lê teht û kelemên serê çîyayên Kurdistana da-beşkirî li cîyê xweda mane, ne leqîyane; Cegerxûn jî mîna wan teht û keleman li ser bîr û bawara xweda bi qaym, berk rawestayê, ji cîyê xwe çep û rast ne leqîyayê, ne hejîyayê, raste-rast li rîya xweda ber bi merem û hebosta xwe diçe û wê here; ew bûye dengbêj û borîjenê serbestîy û azadkirina neteweyê kurd, -ev bû û eve amancan jîyîna wî mêrî. Li dor û berê çîya

yên kurdan, li deşt û bestên Kurdistanê xûnavîda xelqê kurd toximê kurdewerî û wetenperweriyê reşandîye. Li tarîx û dîroka kurdanda gelek û gelek zeftkar hatine, ku rabine ser wan teht û kelemên serê çîyayên welatê kurdan, xwestine kurdan qir bikin, li nav xwe da pûç bikin, bihelînin, lê nikarbûne û nikarin bikin. Ji rojhilat, ji rojava, ji jor (bakur) ji jêr (başûr) gelek û gelek caran dijminan li ser kurd û Kurdistanêda girtine, gelek caran mêrkuj û xûnrêjên mîna Cingîsхан, Ayatola û mayatola kurd û Kurdistan kirine nav agir û alavan, talan û tajan kirine, sotîne, kuştine, lê nikarbûne reha kurdan ji binîva biqurçimînin, nikarbûne û nikarin, çimkî gelek mêrên mîna Cegerxûn ji nav sîng û berên çîyayên Kurdistanê ji paşila jinên kurd yê delale xûnşîrin û bînge û binejîya kurdan derketine, rabûne û ala kurdeweriyê û kurdperweriyê, ala azadkirina kurd û Kurdistanê girtine destê xwe, serwerî û rêbirî li şerê serxwebûna neteweyê xwe kirine. Navê gelek mêrxas, şerkeran û qeremanen li tarîxa kurdanda, xasma li sedsalîyên nozda û bîstanda, aşkeraye. Wana jî toximê azadkirina kurd û Kurdistanê reşandîye, her sal li dû hev ew toxim li nav deşt, mêrg, newal û bestên welatê kurdanda hêşîn dibin, digihîjin, li nav wanda gelek kulîlk, gul dibişkivin û dilê keç û xortên kurd şa dikin û pêra jî tîne bîra wan, ku ew gul, ew kulîlk bi xûna mêrxasên meydana şerê serxwebûna neteweyê

kurd avreşan bûne, gihîştine û bihar-bihar her sal dil û canê qîz û xortên kurd qal dikin û ew hazir dibin bona rojên oximê giran, bona roja xîret û namûsê.

Miletê kurd bi navê mêrxas û qeremanên şerê serxwebûna welatê xwe fexir û kubar dibe, nek bi tenê bona wê yekê, ku li tarîxêda ew mêrxas û ew qereman bi çek û sîlihanva rabûne, derketine meydana şerê azadkirina milletê xwe, lê wusan jî wana mala xwe, canê xwe û ruhê xwe terxan kirine bo xatirê serxwebûna kurdan, bo xatirê azadîya wan. Miletê kurd wusan jî bi navê şayir û helbestvanên xwe fexir û kubar dibê, ew qedir û qîmetê wan dizane, bi navê wan serbilinde, çimkî ew şayîr, ew helbestvan ji ber pêş û paşila jinên kurd yên jîr û êgin û zîrek derketine, ji nav şaxên Kurdistanê rabûne, derketine meydana şer, li rex qeremanê çekdar wek teht û kelemên serê çîyan bi şêranî ala rengê sor, kesk û sipî girtine destê xwe, şer kirine, mala xwe, ruhê xwe, canê xwe terxan kirine bo xatirê azadkirine neteweyê xwe, welatê xwe.

Çaxê ez navê şayîrên kurdan, navê helbestvanên kurdan tînim bîra xwe, herdem navê hezkerê me, şayîrê me mezin û hêja Cegerxûn tê ser lêvên min, li hiş û serê minda rûniştîye, ku ewî jî mala xwe, ruhê xwe û canê xwe terxan kirîye bo serbestî û serxwebûna kurdan; dibe raste, ez bêjim li sedsalîya meda şayîr û helbestvanê kurdên kurmanc yê herî mezin bi fikir

bîr û bawara xwe pêşketîvam, bi ramana xweva, bi jî-yîn û hunurê xweva weke(mîna) Cegerxûn tune.Cegerxûn bi rewşa xweva, bi efirandinê xweva, bi ramana xweva behra bê berî û bê binîye, gelek girane meriv noqî wê behrê be û binaznbe çî di wê behrêda heye.Bona wê yekê divêt meriv noqvanê zana be û pispor be; ez xwe hesab nakim merivê wusan. Cegerxûn nek bi tenê şayîr û helbestvane, ew wusan jî zana û zanyare, ne rehet li ser hemû efirandinên Cegerxûn li vira binivîsim û fikira xwe bi firevan binivîsim. Lê herçend kovara "Roja Nu" spartîye min, ku ez pêşgotinê bona dîwana wî, bona wî şêrê nav çîyayên kurdan binivîsim, ez ni karim bêjim na, ez mecbûrim qasî qewata xwe,qasî zanîna xwe çend gilîyan binivîsim; lazime ez binivîsim çimkî "Roja Nu" dixweze wê dîwanê çap ke bona palan û gundî û xebatkarên kurd. Di vî îşîda ez berpirsiya rim çend gilîyan binivîsim.

.

Li sala 1947 li Înstîtûta rohilatnasîyêda ez mijûlî ziman, etnografî û lîtêratûra neteweyê kurd dibûm. Li wê înstîtûtêda gelek zanyarên rûs yên mezin û navdar dixebitîn, li nav wanda çend profeserên qedirgir hebûn: Aleksandir Arnoldoviç Frêyman, ew serokê koma îrannasan bû, ez li ber destê wî û bi ser kariya wî mijûlî karê xwe dibûm, Îgnatî Yûlianoviç Kraçkovskî serokê koma erebnasan bû, akadêmîk Vasîlî Vasîlêviç Strûvê-serokê înstîtûta rohilatnasîyê bû, Evgênî Edûardoviç Bêrtêls- serokê kafêdra filologîya

iranîyê ya fakûltêta rohilatnasîyê ya zanînga LÊNÎN-gradê bû û yê din bûn. Mabeyna min û wan xweş bû, wana ez hez dikirim û gelek çaran arîkarîya min dikirin, temî û wesîyêtên baş didane min.

Rojekê ez li sivdera înstîtûta meda rastî profê-sor Kraçkovskî hatim. Ewî ez dame sekinandinê, devê çentê xwe vekir û kitêbek jê derxist, dirêjî min kir got "Xortê delal, han ji tera vê kitêbê, dibe hewasa te pêra hebe, bi kurdî nivîsîne, îrannasê navdar Vlidîmîr Fêdoroviç Mînorskî ji Londonê şandîye, lê binihêre, bixûne, dibe kêrî te be".

Min ew kitêb hilda, lê nihêrî, dît, ku bi herfên latînî li ser nivîsîne "Dîwana Cegerxûn", min rûpê-lê wê vekir, li rûyê din dît: şiklê Cegerxûn çapkiri bû, li binîya wîda nivîsî bûn: "Xwedîyê dîwanê". Min fehm kir, ku Cegerxûn xweyîyê dîwanêye, lê min nizan bû Cegerxûn kîye, min navê wî, navê merivê awa nebi-hîstibû, ez fikirim, ketme mitala "Cegerxûn kîye?" çima "Dîwana Cegerxûn"; li berê ez haj pê nî bûm, ku Cegerxûn şayîre.

Min belgên kitêbê wergerandin, navê çend şêran xwendin, li axirîya kitêbê navnîşa şêran nivîsandi - bûn, min pêşgotin xwend û pê hesiyam, ku kitêb li Sûriyê bi arîkarîya rewşenbîrkerên kurd hatîye çap-kirinê, ku Cegerxûn navê şayîrî zêdeye, navê wî eslî Şêxmûse, yanê Şêx Mûsaye. Bi naverokên şêrên dîwana wî ez pê hesiyam çima ewî navê "Cegerxûn" li xwe kirîye. Ji ber halê qultîya milletê kurd, ji ber derd û

kulê gundî û pale û xebatkarên kurd ew dilêş bûye
 hergav bûye ah û zarê wî, dil û cegera wî xûn girti-
 ne, sebab vê yekê ewî navê xwe kirîye Cegerxûn. Bi
 xwendin dîwana wî ez pê hesîyam, ku ew ne şayîrê
 sedsaliya navîne, lê şayîrê zemanê meyî nihaye; hewas
 û kêfa min bi zimanê dîwana wîra hat, kurmanciya wî
 gelek xweş bi min hat, gelek wext bû, ku min ew dî-
 wan hergav bi xwera dibir, ji destê xwe der ne di-
 xist, çaxê ez ji îş û karê xwe azad dibûm, min ew di-
 xwend, çiqas diçû, ewqas hewasa min bi şêr û helbes-
 tên wîra dihat, her şêrekê, her helbestekê ez didame
 hêlana û heyecana. Di wanda derheq derd û kulê mile-
 tê kurd, jîyîn û halê kurdan û şerê wanî serxwebûn
 hatibû nivisandinê. Berê min qet kitêbên nivîskarên
 kurdan yên mîna vê dîwanê ne dîtibûn û ne jî xwendi-
 bûn; li wê dîwanêda berê pêşin min deng û bas yekbûn,
 hevkarîya kurdan bo xatirê serxwebûna welatê wan
 xwend. Bi xwendina wê dîwanê hate ber çavê min dîro-
 ka şerê kurda, serhatî û dîroka zana û hozanên kur-
 dan, min xwe bextewar hesab kir, ku dîwana wusan ke-
 tîye destê min, ku pê hesîyam, ku şayîrekî kurda wu-
 san heyê û navê wî Cegerxûne.

Ji welatê Sovêtê der bi saya serê Celadêt Bedir-
 xan û Kamûran Bedirxan nav û dengê Cegerxûn zûva li
 nav her çar parên kurdi stanêda belav bûbû, herdu mê-
 rên qeremanê şerkerên rewşenbîrkerên neteweyê kurd
 li kovarên xwe "Hewar", "Roja Nû" û "Sterda" "Ronahî

yêda" herdem şêr û helbestên Cegerxûn çap dikirin û kovarên wan li nav salên 1932 û 1945- da bûbûne bin-ge û binaxa çapkirin û belavkirina efirandinên Cegerxûn. Eger ew kovar tunebûna, ne hatina çapkiri-ne, şêr û helbestên Cegerxûn jî qet çap ne dibûn û xelqê kurd pê ne dihesîya, ku li nav wîda hozan û zana û şayîrên mezin hene, ku yek jî wan Cegerxûne.

Di kovar û rojnamên Celadet Bedirxan û Kamûran Bedirxanda kurdnasê firansî Toma Buwa û Rojê Lêsko çend miqalên biçûk derheqa jîyîn, îş û karê Cegerxûn da û derheqa şêr û helbestên wî kurdewerî û weten-perwerîda çap kirine. Bi gilîkî ji welatê Sovêtê der nav û dengê Cegerxûn zûva eşkera bû, her li Sovêtîs-tanê kesek haj wî mêrî tune bû, navê wî ne bihistibû ne jî efirandinê wî xwendibûn.

Li sala 1952-da min miqalek bi navê "Lîtêratûra kurdên derva derheqa halê kurdên Sovêtîstanêda" li kovara "Îstorîya î filolojîya stran Vostoka"-da vîp. 3 li Lênîngradêda bi zimanê rusî çap kir. Di wêda min çend rêzên şêrên Cegerxûn li ser welatê Sovêtê çap kirin, anîn ber çavên xwendkaran, ku pê bihesin Cegerxûn di şêrên xweda dinivîse, ku Sovêtîstan dos-tê neteweyê kurde, ku ew terefdar û piştîvanê şerê azadkirina xelqê kurde, ku eskerê sor wê bibe azad-kerê kurd û Kurdistanê, ku xelqê kurd ketîye ser rî-ya Marks û Lênîn û qet tu cara ji wê rê der nakeve.

Li paşê li nav salên 1946-1953-da min li zanînga Lênîngradêda dersê zimanê kurdî dida şagirtên kafêrd

ra filolojîya îranîyê. Bi biryarê wê kafêdrê gerek ew şagirtên kurdî hîn dibin, biçûna nav kurdên Ermenîstanê, bibînin ew çawan dijîn û li nav wanda bi praktîkî hînî xeberdana zimanê kumancî bibin. Havîna sala 1953 min şagirtên xwe M.B.Rûdênko, R.L.Sabolov, T.N.Paxalîna, A.I.Îvanova, A.A.Grûnbêrg, H.I.Usupov û yê din bi xwera birne praktîkê nav kurdên nehîya Abaranê. Berî hingê bextê min lê xistibû, dîwana Cegerxûn ya duduwan jî ketibû destê min. Eva dîwana ji ya pêşin baştir bû, têda nek bi tenê şêr û helbestên derheqa jîyîn, ayîn, hal û dîroka şerê serxwebûna kurdan hatibûne nivîsandinê, lê wusan jî derheqa dostî, hevkarî, azadî û aştî li nav neteweyên bindes tîda hatibûne nivîsandinê. Şêr û helbestên vê dîwanê gelek xweş bûn û min ew dîwan bi xwera bir. Ez û şagirtên min em li gundê Camûşvana mezin cîwar bûn. Hingê Emînê Avdel bi jin û zaruwên xweva hatibûne wî gundî, li mala xalê wî Cindîda cî-war bûbûn. Bi xweştina Emînê Avdel ez jî çûm ketme mala xalê wî û tev kulfetê wî cîwar bûm, şagirt jî li otaxên dersxanêda cî-war bûn. Hingê min carnan şêrên dîwana Cegerxûn ji Emînra û biçûkên mala wîra dixwendin. Ew şêr bi Emîn û zaruwan xweş dihatin. Li paşê min û wî ramana xwe kire yek, ku ji wê dîwanê şêrên Cegerxûn yê bajarvanîyê (şêr û helbestên pêşketî, şûreşgirî, kurdewerî, wetenperwerîyê, dostî û hevkarîya neteweyan) hilçinin û cuda li berevokêda bona kurdên Sovê-

tê bi herfên kirîlikî (rûsî) çap bikin. Hingê hevale ki me kurd li komîtêta partiya kamûnîstên Ermenîstanêda dixebitî. Em çûne cem wî, ku ew arîkarî me bike bi tevayî em herne dîwaneke çapxanê lava bikin, ku şêrên Cegerxûn yê bi jare bi herfên rûsî bona kurdên Ermenîstanê çap bikin. Ewî hevalî milê xwe ne da ber xwestina me, got: "Ez çî zanim Cegerxûn kîye, belkî koneperest derkeve, dijminê welatê Sovêtê be, zehf ji ewî çend xeberên baş derheqa welatê meda nivîsîne xwe hesab dike bolşêvîk, komînîst". Ez Emînê Avdel bi dilê xem, por pojman ji otaxa qulixa wî derketin, vegeyîyan çûn.

Li sala 1957-da min rêzmana xwe ya kumancî (Gramatîka kurdsêkî yazîka (kumancî) bi zimanê rûsî çap kir. Hingê min pêra layq dît çend şêrên Cegerxûn di wê rêzmanêda çap bikim. Min ev şêrên jêrin: "Halê gundîyan", "Reşo û gundî", "Ta kengê emê karker û cotkarê bega bin", "Xwendin", "Pembûwê meye, lê em tazîne", "Heval Pol Robson", "Mehrecana Bêrlînê", "Hozan û şayîrên kurd" di wê rêzmanêda çap kirin (300-310). Di rûpêlê şeşanda derheqa Cegerxûnda min ev xeberên jêrin nivîsîne: "Cegerxûn vîdayûşîsya kurdkîy poêt Sîrîf, borêts za nasîonalnûyû nêzavîsîmost, dêmokratîyû î osvobodênîyê narodov Blijnêgo Vostoka ot gnêta împîrialîzma" yanê "Cegerxûn şayîrê kurdên Sûrîyê navdare, li helbestên xweda ew derdikeve meydana şerê azadkirina neteweyên bîndest ji bin zulma

împêriālîzmê bo xatirê serxwebûna wane demokratî".

Li paşê di nav salên 1963-1966 Ordixanê Celîl ji Ermenîstanê şandibûne Lêningradê cem me, ku kursa apîrantûrêda hîn be. Çaxê ew hîn dibû, min herdu dîwanên Cegerxûn dane wî, ku bixûne. Li wextekîda ew bû nasê efirandinên Cegerxûn, şêr û helbestên wî hez kirin. Rojekê ewî ji minra got: "Apê Qanat, baş dibe, eger hine şêrên Cegerxûn bi herfên rûsî bona cahilê Ermenîstanê çap bikin". Min got: "Ew meremekî başe, çend sal berê min bi xwe xwest wê xebatê bikim, lê hingê hevalekî qulixdar û berpirsyar li wê pirsêrda arîkarî min ne kir, niha tu bike, ezê arîkarî te bikim, şêrê Cegerxûn bijare çap bikin". Ewî şêr û helbestên Cegerxûn ji dîwanên wî yê bajarvanîyê derxistin, wergerandne ser herfên rûsî û pêşxeber ji berhevoka wan şêranra bi kumancîya şkestî nivîsî, di wê pêşgotinêda derheqa qedir û qîmet û nîrxê wan şêran li pîrsa civakî û sîyasetîyêda şiro vekir, pêşgotin da min, min ew rast kir û ramana xwe bona çapxana Ermenîstanê nivîsî, ku çapkirina wê berevika şêr û helbestên Cegerxûn gelek bi muhîm û feydaye bona kurdên Ermenîstanê. Ew Berevok li sala 1966 li Ermenîstanê bi lê nihêrîna wêzîrê Eso hate çapkirinê.

Li sala 1966 ji Azêrbecanê kurdekî ji minra namak nivîsî; ewî di nama xweda nivîsibû: "Navê min Eskerov Şamile, ez kurdê nehîya Kelbêcarême, li wê nehîyêda kurd dijîn, min mekteba partîyê li Bakuyê xilas ki-

rîye, niha li nehîya Kelbêcarê li nav kurdanda mijû-
lî xebata rewşenbîrkirina netewe dibim, mêla min he-
ye li ser lêgerîna lîtêratûra kurdî bixebitim, ez la-
va dikim, tu bi kerema xwe ji minra binivîsî lîtêra-
tûra kurdî heye?, Li kîderê dest dikeve?".

Min bersiva nama Eskerov Şamil nivîsî, ku du dî-
wanên şayîrekî kurdên Sûrîyê li cem min hene, nivîsa
rên wî gelek bi qîmet û hêjane, navê wî Cegerxûnê,
ezê dîwanên wî ji tera bişînim, tu bixûne, bi fikira
min layqe meriv xebateke zanyarî derheqa efirandinên
wîda binivîse". Ew qayl bû, name nivîsî, got: "Bi ke-
rema xwe wan herdu dîwanan ji minra bişîne, ezê ser
bixebitim, lê bigerim, serederiyê lê bikim, dîsêrtasî-
ya zanyarî li ser efirandinê wîda binivîsim". Min
herdu dîwanên Cegerxûn ji Eskerov Şamilra şandin. Sal
û nîvek şûnda ew hate Lêningradê, meheke havîn li
mala minda ma, hemû kovar, rojnamayên kumancî (He-
war, Roja Nu, Ronahî, Stêr) û kitêb û pertokên li
ser tarîx û kûltûra kurdan çapkirî xwendin, çî bona
xebata wî zanyarî lazim bû, ewî jê hilçand û sala
1969 bi xêr û silamet dîsêrtasîya xwe "Efirandinên
şayîrê kurd Cegerxûn" pawan kir. Xên ji wê ewî per-
tokek bi zimanê azerbêcanî "Xelqin şayîr Cegerxûn" çap
kir. Di xebatên xweda Eskerov Şamil efirandinên Ce-
gerxûn parê ser van koman dike: 1) Şêrên yekbûn û rew-
şenbîrkirina (ronahîkirina) 2) Şêrên dostîya neteweyê

kurd û neteweyê Sovêtê, 3) Şêrên li ser aştîye li dinyayêda? 4) Şêrên pêşberî şêx û pîrên muftexur.

Li paşî analîza van şêran Eskerov Şamil mijûlî kêş û qafîya (çapa rêzebendê) şêrên Cegerxûn bûye û hatîye ser wê fikirê, ku Cegerxûn şêrên xwe bi çapa rêzebenda û forma muxames, mesnevî, qasid, rûbayî û gezelî li hev anîne lê bi piranî ewî şêrên xwe bi formên bangan nivîsîne, gelek şêrên wî rêzên wan şeş bangîne, heftbangîne, heystbangîne, dehbangîne û mîna stranên kurdî bendên wan li hev tên û bi teqil tene gotinê û stranê. Li paşî wan nivîsarên min li jorê navê wan nivîsandî li gelek nivîsarên nivîskar û zanyarên Sovêtîstanêda navê Cegerxûn dihate nivîsandinê, dihate gotinê, ku ew şayîrê neteweyê kurdî herî pêşkevîye, herî dêmocrat û înternasînalîye (binêre "Almanax Kurdskey Lîtêratûrî", Baku, 1959; Nado Mahmudov, Neteweyê kurd, Êrêvan, 1959 (bi zimanê Ermenî); Bolşaya Sovêtskaya ênsiklopêdiya, Moskva, 1963, t.24; Jurnal "Drûjba narodov" 1963, N 12 û yên din).

Bi vî cûreyî nav û dengê Cegerxûn li nav Sovêtîstanêda belav bû, biçûk û mezinên kurd navê wî, şêrên wî bihîstine, dixûnin gelek şêrên wî ezber kirine, li êvariyanda bi ezber dibêjin; zanyarên kurd û rohilatnasên Sovêtê pê hesîyane, ku şayîrekî kurd şûreşgir, pêşketî û dêmocrat heyê, ku navê wî Cegerxûn e. Me eva zanibû çaxê herdu dîwanên wî pêşîn ketibûne destê me. Niha em pê hesîyane, ku dîwana wî sisî-

yan "Kîme ez" derketîye û niha ji dîwana wî ya çaran hazir bûye bona çap kirinê. Eger em bi temamî li naveroکا (mezmunā) hemû dîwanên wî binêrin, baş bifikirin, emê bêne ser wê fikirê, ku efirandinên wî bi bîr û bawara xweva, bi nêt û meren û mebestên xweva pareve dibin ser van koman: I) Şêr û helbestên li ser jîyîn, ayîn û halê kurdan; 2) Şêr û helbestên li ser zana, hozan û şayîrên kurdan; 3) Şêrên dildariyê û evintiyê; 4) Şêrên li ser bajarvaniyê (yên dostî û hevkarîya neteweyan û aştî li nav wanda) 5) Şêrên tarîx û dîroka şerê serxwebûna kurdan, 7) Şêrên pêşberî muftexuran (axa, began, şêx, pîran, bûrjûwazî û kapîtalîstan), 8) Şêrên pêşberî zulma faşîzmê, 9) Şêrên rewşenbîrkirina (ronahîkirina) neteweyê kurd, 10) Şêrên pêşberî dîn, dîyanet û ayîna berê kevnepe-restî, II) Şêrên fîlîsofîyê. Bi cuda pêvîste zanyar û lêgerîner li ser her komeke van şêrên Cegerxûn bixebite, bi zanyarî mijûlî analîza (ji hev derxistinā) wan bibe, qîmetê wan, hêjayîya hunurê wan nişanî xwendevanên me bikin. Lê sed car heyf niha zanyarên lîtêratûra kurdî tunene, lê ez bawar dikim, ku li paşwextiyê zanyarên wusan ji nav neteweyê kurd derkevin, mijûlî wan pirsan bibin; kî dizane, dibe wextekê li Kurdistana serbixweda înstîtûta lêgerîna lîtêratûra kurdî bê naskirinê bi navê Cegerxûn û di wê înstîtûtêda bi pîlanî mijûlî efirandinê wî bibin. Layqe jî bê sazîkirinê û zanyarên kurd bixebitin nek

bi tenê li ser lêgerîna şêr û helbestên wî, lê wusan jî li ser nivîsarên wî derheq zimanê kurdî (li ser ferhenga wî kurdî û destûra wî ya zimanê kurdî û yê din). Bi fikir û ramana min efirandinên Cegerxûn bi temamî bi naverokên xweva, bi hunurê nivîsarêva, bi bedewîya nivîsandina xweva ji nivîsarên gelek şayîrên dinyayê bi navdar, şûreşgir û demokratên niha danaxwe. Eger şêr û helbestên Cegerxûn bihatan wergerandinê ser rûsî, inglîsî, fransî û almanî, dinyayê pê bihesîya û bigota eva gilîyan rastin, neteweyê kurd dikare xwe bextewar hesab bike, ku şayîrekî wusan mezin, pêşkevtî, demokrat û întêrnasîonalîst ji nav sîng û berê Kurdistanê derketîye û, helbet, neteweyê kurd dikare bi navê Cegerxûn ferix û kubar be

. . .

Çend gilî li ser dîwana Cegerxûn ya çaran pêvîste bêjim. Ew dîwana niha li ber mine, ez bi hewasdar wê dixûnim û mîna berê şêrên wî, helbestên wî bi kumançiya xweş û şîrin hatine nivîsandinê. Çaxê meriv wê dixûne, qêmiş nake wê dîwanê ji destê xwe derxe, meriv her hewasdare wê bixûne û dermanê dilê xwe têda bibîne, çar û mikane, nêt û meremê xwe li rîya serbestkirina neteweyê kurd têda bixûne, pê bihese, bizanbe Cegerxûn şayîr û dengbêjê çi zamanî û çi bîr û bawarêye.

Şêr û helbestên dîwana Cegerxûn ya çaran bi nave-

roka xweva mîna şêr û helbestên her sê dîwanên wî pê şînin. Ew jî bi raman, nêt û meremên xweva li ser jîyîn, hal û şerê serxwebûna neteweyê kurd hatine nivîsandinê. Bi texmîn ew parevedibin ser sê koman: 1) Şêrên evintîyê (evindariyê yan jî dildariyê); 2) Şêrên kurdperweriyê û wetenperweriyê; 3) Şêrên jîyîn, ayîna kurdan, yên tariya wan û Kurdistanê.

Di dîwana Cegerxûn pêşinda şêrên evindariyê tek-teka hene, di wêda piranî şêr li ser jîyîn, ayîn, hal û tarîxa kurdan, şerê wan nav xwe û pêşberî stamkaran, dijminên derva û hundur hatine nivîsandinê. Di dîwanên wî yên dudu û sisîyanda gelek şêrên wî yên evindariyê hatine gotinê, mesele, di dîwana wî çaranda ev şêrên dildariyê çap bûne: "Dûriya yare" (135), "Yara" (136), "Pîr bûm, dil pîr nabî" (144), "Çep û rast" (142), "Derdê dûrinî" (181), "Destê xwe paqijke ji xwînê" (137), "Dil perçe perçe hûr dikî" (196), "Cejnê yar dilxweş dibî" (171), "Name ya derd û xeman" (175), "Bextê sipî" (198), "Zengil" (119), "Gazî ji çîne" (173), "Oxaxê yar" (183), "Yar hat civîna min bi şev" (185), "Ev dinya pîr xweşe" (131), "Tu zanî maç demanim" (179), "Bi torê bixûn vê namê" (146), "Di ser çavê mera hatî" (160), "Kurdistan" (54), "Guh bide dîrokê" (199), "Fetwa ya pîrê Mexane" (194), "Şîrin levê" (191), "Me dil daye pertave" (149), "Dilo mizgîn li te şabî" (192), "Penge rû" (177), "Çi bikim bi rojî û nimêjê" (92), "Eman hey lê" (201).

Di van şêrên xwe yê evinyêda Cegerxûn ah û zar dike û ah û zarê wî li ser welat têne kirinê, di wanda ew dibêje û ji xema dilan dilûvîne, ku ji dûriya evinê derd û kulê wî pir bûne, di wanda ew xebera "evin" li şûna xebera "welat", li şûna xebera "Kurdistanê" dide xebitandinê. Çaxê ew ji hizkirî, ji dil ketî û evina xwera dibêje: "Eman ji derdê dûriyê", ew dixweze bêje, ku ewî dûre ji welatê xwe, ku li welatê xeribda dijî, ku ew ji derdê dûriya evina xwe- Kurdistanê di xweda ketîye, diponîje, ew nîşan dike, ku ewî bîra welatê kal û bavê xwe kirîye, ku ew dixweze welatê xwe azad bibîne, bi serbest hemêz ke, pê şad be, bigihîje bext û mirazê xwe- Kurdistanê azad û serbest bibîne. Bi şêrên evintîyê Cegerxûn tê ber çavan mîna xortekî evindar, mîna merekî miraz-xwez, ku evina wî, mirazê wî serbest û serxwebûna kurd û Kurdistanêye.

Mesele :

Pir xweşe, pir xweşe

Ev dinya pir xweşe

Yar pal daye ser min

Rû wek gula geşe

Serbest û azadin

Em dilxweş û şadin

Bê gilî û gazin

Bi dil hev dixwazin

Guldestên evînê

Pêlên derya jînê

Em gihan serbestî

Sed tif li bindestî (133)

Were meyger, bide cema lebaleb

Ku toza bendewarî dawêşênim

Delala min dinav destên neyara

Dixwazim wê bi zorê rakişênim

Mebên seyda Cigerxwîn bûye kale

Divê nemrim heta dilber bibênim. (153)

Were hambêz bikin em hev bi şadî

Berî dijmin me têxî bend û davê

Tu rojî dil disojî lê metirse

Cigerxwîn hişk û xurte wek benavê. (151)

Şêrên Cegerxûn yê dildarîyê bi navê "Agir û pêta evînê" (154-159), "Me dil daye Pertavê" (149), "Diyarîya yarê" (135), û yê din bi naveroka xweva yê hezkirina welatin, di wanda mirazê dilê Cegerxûn, dilxweza wî, evina wî serbestî û serxwebûna kurd û Kurdistanê jîyîna bextewarîya wane, mesele, li helbesta xwe "Agir û pêta evînê"-da ew dibêje :

Evîn ji pêta agirî

Dil girtiye qet namirî

Fêde çine ah û girî

Ahî ji destê te evîn

Nalîn ji ber daxên dikul
Jan daye cerg û nav û dil
Lê, min şikestî pişt û mil
Ahî ji destê te evîn

Gava ji dilber dûr dibin
Birîn di dil de kûr dibin
Sermest û pir rencûr dibin
Ahî ji destê te evîn (156)

Bawar bike li her şêr û helbestên evintîyêda, yê di vê dîwanêda çap bûne, Cegerxûn li paşî ah û zarin kirin li ser evina xwe, li paşî pesnê wê dan, ev esse çend rezên girînî li ser welatê xwe dibêje û xwendevanê xwe dide fehmkirinê, ku ewî bextreşe û mirazkorê, çinkî welatê wî bindeste, ku evîna wî, dilxwezî û bextewariya xort û keçên kurd yê miraxwez her li zemanê serbestî û azadiya Kurdistanêda wê miyaser be biqede û bê serî.

Çend gilîya jî pêvîste li ser şêr û helbestên kurdperweriyê û wetenperweriyê binivîsim.

Li jorê li pêşiyê min da xuyankirinê, ku li Sovetistanêda saya serê xebatên kîjan merivan şêr û helbestên Cegerxîn, yê kurdeweriyê kurdperweriyê, dostî û hevkarîya milletên bindest ji herdu diwanên wî pêşin aşkera bûne. Şêr û helbestên bi vî cûreyî li herdu diwanên Cegerxûn yê paşinda (dîwana sisîyanda û di vê dîwanêda - dîwana çaranda) gelekî, mesele, li

dîwana çaranda ev şêr û helbestên wî çap bûne: "Destê xwe paqij ke ji xûnê" (137), "Rewşa Welêt" (40), "Bi ser çîyan ketim" (39), "Ji nûva em berjor diçin" (89), "Kî hilgirî vî barê min?" (17), "Ez nizanim çî bêjim" (28), "Ta neşewitin, ronî nadî welêt" (66), "Welatperestî" (68), û yên din. Di van şêranda Cegerxîn dîsan mîna berê dike hewar û gazî, berê xwe li palan, rênçberan, xebatkaran, xwendevanan, zana û hozanên kurdan kirî-ye, diqîre, dibêje kurdno, ji xewa kibîr hişyar bin, xwe nas bikin, hûn kîne, yek bin, bi şêranî derkevne meydana şerê ser xwebûna welat, ji bin destê goveka zulmkarên Îranê, Iraqê û Tirkîyê azad bin; di wan şêranda Cegerxûn bernama şerê azadkirna kurd û Kurdistanê nîşanî neteweyê xwe dike. Cegerxûn dibêje: ku kurd bigihîjne merem û mebestê xwe, li pêşiyê pêvîste dijminê nav xwe (axa, began, şêxan, pîran, bûrjûwazîyan û kapîtalîstan) ji welat derxin, mesele, ew dinivîse :

Ev bûye sed salên we
 Kûçik dixun malên we
 Keşe û şêx û mela
 Li we dikin teşqela
 Axa û mîr û paşa
 Wek hirç û gornepaşa
 Ew tev beg û efendî
 Lê win ji wan re gundî (114)

"Olperest û êlperest,
Navên kurd bibî serbest" (23)

Qata kurdên xwedî mal
Bi dijminre bûn heval (87)

Dijmin ku em derxin bi zor
Avên çeman em bibne jor
Zaz û hekar û bext û lor
Pir xweş bikin vî warê min (18)

Heta xwînê nerêjin
Em nikarin bibêjin :

Ku em jî bûne millet
Xwedî leşker, bi dewlet (86)

Cegerxûn dibêje, ku gundî û xebatkarên tirk jî
mîna gundî û xebatkarên kurd li bin destê qata jorin
da (sinifa jorînda) ya axa, beg, bûrjûwazî û kapîta-
lîstên tirkanda nin, ku ji bo azadkirina xwe herdu
qatên jêrin tirk û kurd bibin yek :

Qatê jêrî tirk û kurd
Tev birçîne, tev zigurd
Divê ew dest bidin hev
Xebat bikin roj û şev
Bixin destê xwe ew dar
Herdû bibin xwedî par
Yanî bibin du dewlet
Dostê hev bin du millet (87)

Bibin bi dost û heval
Xwedî zêr û xwedî mal
Destûr bibî dîmuqrat
Dîmuqrata Rojhilat
Qad û xwendin tevayî
Wekhevî û birayî. (47)

Ez bilûra Marksim
Dengê rista bêkesim
Ji hêvîyan avisim
Ez nizanim çi bêjim (28)

Di şêra xwe "Ta neşewitin ronî nadî welêt" (66) de
Cegerxûn dibêje :

Zenda vemalin, bikevin Zagros
Erîşî dijmin bikin bi harî
Em şêrên çiya, piling û ejder
Zaz û bext û lor, sor û hekarî
Rabin bibin yek, destan bidin hev
Ji bo me divêt tenê hişiyarî
Şazde milyon kurd gernas û mêrxas
Dane serê xwe ew reşe-çarî
Ta kengî dijîn perçe, perçe kurd ?
Ma kî dixwazî vî îş û karî !?
Raste bindestî karê qelsa ye
Ji ser xwe rakin wê em neçarî (66)

Rastê, kesek vî îş û halê neteweyê kurd qayl nabe
nek bi tenê ew naxweze vî îş û karî, wusan jî hemû

dost û cinarên wî xêrxwez dixwezin, ku kurd serxwebûn bijîn. Çaxê xeberdan tê kirinê, ku neteweyê kurd bi tomerî 20 mîlîonî zedetire, (li Tirkîyê 10 mîlîonin, li Iraqê sê mîlîonin, li Îranê pênc mîlîonin, li Sûrîyê mîlîoneke) xêrxwez û dostên kurdan dibêjin : "divêt dewleta kurdan serxwebûn hebe". Raste, divêt serxwebûna kurdan hebe, lê neteweyê kurd ji destî dabeşkirina welatê xwe ketîye bindestê sê-çar gurên har, (hukmeta Îranê, Iraqê û Tirkîyê), ew tu caran naxwezin kurd û Kurdistan bi serxwebûn bin, ew dixwezin heta hetayê parçê Kurdistanê li bin destê wan da bimînin. Dibe li paşwextiyê hal û wext û zeman bê guhastinê li wan her çar welatanda kêû û zêde qayl bin avtonomîyê bidne kurdan, ew jî avtonomîya nav li ser mîna avtonomîya kurdan li Iraqêda.

Niha em dibînin, ku dinya parevebûye ser sê komên mezin: 1. Dinya sistêma welatên sosyalistîyê, 2-Dinya sistêma welatên kapîtalîstan û împêrialîstan, 3-Dinya welatên serxwebûn yên bêteref. Welatên Îranê, Iraqê, Tirkîyê û yên din li Rojhilata nezik dikeve nav dinya welatên sistêma serxwebûn. Ew welat jî dibînin eger hal û wextê dinyayê tê guhastinê û eger xêr û bêr û kara wan di wê guhastinêda hebe, ew siyasetiya xwe derva diguhêzin: yan xwe li alîyê dewletên sistêma sosyalistîyê digirin, yan jî xwe li alîyê dewletên sistêma kapîtalîzmê digirin û bi dizîva dibne dost û hevalên împêrialîzmê.

Bi xebêrdan, bi zar her kes dibêje "Li zemanê hilşandina (rûxandina) sîstema koloniyêda, helbet, mafê neteweyê kurd heye bi serxwebûn û serbest bijî". Ku xelqê kurd serbest be, bi serxwebûn bijî, lazime hukmetên stemkar destê xwe ji parçê Kurdistanê bikişînin, bihêlin kurd bi serbest û serefraz bijî, yan jî pêvîste neteweyê kurd hemû hêz û gewatên xwe bike yek, şer bike û bi zorê serxwebûna xwe bi destê xweva bîne. Ji van herdu rîyan rîya pêşin bi destî hukmetên stemkarên kurdan get tu caran nabe û nayê kirinê, rîya paşin her rîya raste, şûreşgirîye, divêt di wê rêda yekîtiya kurdan hebe, ew bi destê zorê serxwebûna xwe bi destê xweva bînin. Ji ber vê yekê Cegerxûn dibêje :

Heta xwînê nerêjin

Em nikarin bibêjin :

Ku em jî bûne milet

Xwedî leşker, bi dewlet (86)

Zanim siyaset tev derew

Divê ku kurd rabin ji xew

Destan bidin top û tiving

Li ser çiyayên qêrîn û deng

Ji nav welêt derxin neyar

Qada me namênit beyar (100)

Hewar û gaziyên Cegerxûn: "Şer kin bo xatirê welat", xwînê nerêjin, kesek ji mera nabêje milet"rastin. Lê pêvîste serkarên tevgera neteweyê kurdan

baş bızanbin, ku kengê pêvîste kurd bi top û tiving derkevîne meydana şerê serxwebûna kurd û Kurdistanê. Bi top û tiving, xişt û xenceran li paşî şûrşa Okyabrê li nav salên 1918-1932 da kurd rabûn, şerkirin pêşberî stenkarên xwe. Hingê wextê wan çek û silihan bû wî wextî stenkarên kurdan sist bûn, mîna niha tank balafir (firoke), rakêtên wan tune bûn, eger yekîtîya kurdan wî wextî hebûya, eger axa, beg û şêxên kurda xayîn derneketana, terefdar û arîkarên kurdan ji welatê derva hebûna, kurdên serbest bibûna, serketana. Lê sed car mixabin, wusan neqewimî. Ew sal û zeman çûn, derbas bûne, niha hal û hewalê welatên stenkarên kurdan hatîye guhastinê, ew bi hêz û qewat bûne, bûne xwedî leşkerên bi tertîb û tendurust, bi tank, top, firoke, rakêtên şer, hemû sazmanîya hukmeta wan, hemû teşkîletên wan yên partîyê, yên rewşenkirinê bûne hêlîna şovîniyê, faşîzmîyê. Eger niha kurd bi top, tiving û reşaş, bê arîkarîya hundur û derva rabin, li serê çîya şer bikin, ew nikarin li pêşberî leşkerê bi tank, firoke, rakêt teyax bikin, dibe şerê wan wê wextekî bikişîne, lê divêt ew bızanbin, ku ew di şerê wusanda ser nakevin, wê belaş xûna xwe birêjin, gundên xwe bajarên xwe bidne ber tankan, firokekan birûxînin û malê xwe bidne talan û tadjankirinê. Şerê kurdan yê serxwebûna wan niha pêvîste bi şerê hemû îşker û karkerên tirk, ereb û farsan va bê girêdanê, divêt pale, gundî, rênçber, xebatker

û birewarên gund û bajarên tirk û kurd yên ereb û
kurd û yên fars û kurd bi hevra, bi tevayî rabin pêş
berî kevneperestan û împêrialîstan, pêşberî zulma
hukmeta dîktatorî, bo xatirê sazmaniya here demoqra-
tî, bo xatirê dostî, hevkarî û wekhevîya kurd û ereb
kurd û tirk, kurd û fars. Eve armanca nivîsarên Ce-
gerxûn. Li çikî di ew dibêje : "Em şer naxwezin, lê
ew tê ber derê me" (58)

Şêrên wesa naxwazin

Ne gilî û ne gazin

Milet hemî bibî şêr

Nebî jor û nebî jêr

Bê tizbî û def û xişt

Welêt bikin wek bihişt

Ne bindestî ne jî zor

Bere bimirî qata jor

Tev de em bibne yek qat

Destûr bibî dîmuqrat

Pale bibin xwedî kar

Zevî bidin dest cotar

.....

.....

Doza meye serxwebûn

Lê dixwazin pêşveçûn (52)

Di dîwanêda wusan jî çend şêr û helbestên mezin
li ser ayîn û tarîxa neteweyê kurd hatine çapkirinê,
mesele: "Em şer naxwezin, lê ew tê ber derê me" (58)

"Aleqemşê" (83), "Hovîtiya dijmin" (20), û yêñ din. Ev şêr û helbest ne mîna şêr û helbestên evintiyê û kurdperweriyêne, ev ji wan mezintir, her yek ji wan wek sê-çar-pênc-deh-donzdeh beligin, ew mîna serhatî yan û dastanan dirêjin û bi naveroka xweva ew jî mîna wan li ser jîyîn, ayîn edetê kurdan û dîroka wan têne gotinê. Bi gilîkî bi naveroka xweva ew serhatî û çîrokin, lê bi tertîb û tundurusta xweva bi teqil û li hev anîna bendên rêzên bi rengê şêran û helbestan hatine nivîsandinê. Şêr û helbestên Cegerxûn yêñ bi vî cûreyî nivîsandî li dîwana wî pêşinda jî hene, mesele, "Serxwebûna mirîşkan" (47-50), "Şahname şehîdan" (50-56), li dîwana duduwada "Cotkar û zevî" (102-107), "Serpêhatîya Ciwan û dewlet" (108-121), "Tarîxa siltan Saledînê kurd" (126-129), "Serpehatîya Şepal û Sitêr" (111-118) û li dîwana sisîyanda: "Kîme ez" (9-16), "Pîra merivxur" (61-68), "Zincîr ji gerdenim şikest" (84-94), "Rencberê bi rûmet" (169-178), "Nivîsarek bi yar" (188-195) û yêñ din.

Ku xwendevanên me delal baş haj qîmet û nixê van serhatîya û dastana (poeman) bin, divêt meriv başqe mijûlî lêgerîna tertîbî, tendurustî û sazmaniya wan be, guh bide ser naveroka wan, xemlandina wan û xeberên wane bedewî. Eva jî meseleke mezine û bi hewas dare li pirsên lêgerîna efirandinên Cegerxûnda. Em hîvîdarin li paşwextiyê zanyarên litêratûra kurd wê vê pirsê safî û zelal bikin.

Li kutayêda ez divêt bêjim, ku ev serhatî û das-
tan tev wan komên jorên min navê wan nivîsandî xiz-
neke gelek giranbihane, ew bi tevayî ênsiklopêdiya
jîyîn, ayîn hal û tarîxa neteweye kurdane, ênsiklopê
diya şerê wî serxwebûne li nav salên destpeka sedsa-
liya bîsta heta van salên paşin. Merivê baş herçar
dîwanên wî bixûne, mijûlî naveroka wan û sazmaniya
wan be, wê bê ser wê fikirê û wê ramanê, û bêje bi
rastî her çar dîwanên Cegerxûn ênsiklopêdiya peyda-
bûn û pêşveçûna neteweyê kurde, ya helketin, serketin
û daketina şerê serxwebûna kurdane, ênsiklopêdiya
rabûn û runiştina kurdaye, ya hevbendîya kurd, ereb,
fars û tirkane.

Her şêreke Cegerxûn, her helbesteke her çar dîwa-
nên Cegerxûn ji nav dil û hinavê wî, ji kuranîya di-
lê wî, ji hiş û aqilê wî gihîştî û safî û ji behra
zanina wî hatine gotin û nivîsandinê; peydabûna wan,
efirandina wan bi hal û wextê dinyayêra girêdayîye ,
ji ber hal û jîyîna kurdên bindestî û zerandî û ji
ber roja wane reş û bextê wanî kor şêr û helbestên
Cegerxûn hatine hunandinê. Di wanda wîne û şiklê kurd
û Kurdistanê bi destî hostayê xeberên bedewî kişandi-
nê. Kesek di xemil, nexş nitra wanda şikbir nabe,
gişk bi rast û rasteqînin. Lê pêvîste ji bîr nekin,
ku ew li cî û wextê xweda giranbiha û bi nirxin. Bin-
ga naveroka her çar dîwanên wî, bîr û bawara efiran-
dinên wî ewin, ku şerevan û tekuşerên neteweyê kurd

zanibin, ji bîr nekin, ku rîya azadkirina kurd û Kur-
distanê dûr û dirêj û girane, bona wê yekê niha, li
berê pêşin lazime yekîtîya hemû kom û partîyên wan,
hebe lazime li pêşin ew bixebitin, nehêlin milet qir
bibe, pûç be, divêt milet xwedî bikin, ku ew xwe wun-
da neke, zimanê xwe, kûltûra xwe, yekîtîya xwe pêwan
bike, bona vê yekê divêt kom û partîyên wan li her
dera bi serbixwe hebin, divêt komên wan (yên xortan,
yên jinan, yê xebatkaran, yê gundî û pala, komên ro-
nahikirina milet, yê çapkirin û belavkirina kovar û
rojnamên kurdî) bi aşkera û binîva hebin û tevgirêda-
na wan bi hevra hebe, divêt tevgiredana wan wusan jî
bi hemû komên pêşkevtî yê ereb, tirk û farsanra he-
be, bi tev wan bixebitin, pêşberî kevneperestan û îm-
pêrialîstan şer bikin, şer bikin pêşberî hukmeta dik-
tatorî û şovîniyê şer bikin bo xatirê serbestîya xwe
bo xatirê dostî, biratî, hevkarî û aşîti li nav kurd
û ereb, kurd û tirk, kurd û fars. Eve bîr û bawara
Cegerxûn, eve dilxwezîya wî, merem û mebesta efitiran-
dinên wî.

Leningrad, 20.9.1980

Ji destê wî derxin welatê xwe tev
Bi êrîş herin pêş bi roj û bi şev
Bi dost û birabin hemî jar û mest
Niho bûye çil sal ku min ev dixwest
Welat xweş bikin em nemênin neyar
Mirov tev bi hevre bibin dost û yar
Bi hevre bibin em bicarek heval
Li ber hev menêrin bi can û bi mal
Ne sînor bimênin, ne jî paseport
Li herder bi hevre bijîn qîz û xort
Ji warê me barkin çî tiştên nebaş
Di her war û cîde nemênin li paş
Cihanê bikin em bi rengê bihişt
Li nav me nemênin xwedî zor û xişt
Bi hevre bijîn em bi rist û hebûn
Ne ko ez dibêjim wekî Efletûn
Hezar beyt û pêsed nivîsîn bi vîn
Di heftê û çaran ciger bûye xwîn

OL Û DAXWAZA MÎN

Ji dil guh bidêre min ey bira
Ji bo te bihûnim dir û gewhera
Dixwazim bibêjim bi rast û dirist
Bere bêne ser min hezar kurt û pist
Bi tore biçênim gulên sor û zer
Bi ava riwê xwe, bi xwîna ciger
Ewan avbidim, da vebin terh û geş
Ku xweşbin bi wan sed dilên pir nexweş
Eger çenc û naçenc, eve zarê kurd
Bihane li gund û li bajarê kurd
Bi hûnan û ristin, bi şîwa minin
Ne min ew dizîne, ji mêwa minin
Ku çend sale min ew kul û rence xwar
Dixwezim te rakim ji xew ey xewar
Çep û rast û hawîr binêre cihan
Hemû kes şiyarbû ji xew nagihan
Tenê man di xewde wekî dêw û dîn
Ji derdê we seyda ciger bûye xwîn
Diqîrim, dinalim, wekî çeng û ney
Li dil min kişandin hezar dax û key
Kurê Kawis û Kohreş û Erdeşêr
Nizanim çira wer we ber daye jêr?

Bi govend û dflan, bi dans û bi ger
Di bîra kesî qet neyên ceng û şer
Şîrîn bête dansê û Nesrîn biken
Bi talan û yaxma herin lêv û çen
Mey û ney bi hevre me serxweş bikin
Pit û Keyn û Şêrîn me rûgeş bikin
Bi sazêre Nazê bibî nazedar
Ji ezmanê şadî perî bêne xwar
Li herder bilindbin timî xwendegah
Belengaz nemênin hemî bibne şah
Beg û şêx û axa bibin kevnepirs
Li herder nemênin, ne zor û ne tirs
Li eywanê Kesra bikin guft û go
Bi şadî bijîn tev, çi lê û çi lo
Li herder hebî ronîya kareva
Reşî qet nehêlin di nêva şeva
Tirên bê bi him-him, gelî bidne deng
Bi balave rabin kur û şox û şeng
Li ser van sitêran bikin geşt û ger
Çi halan û talan, çi lêdan û şer !
Biçûk wek gul û çîçekan geş bibin
Dilê dê û bavan bi wan xweş bibin
Li ser van çeman em pira çêbikin
Li her cî û şûnan sera lêbikin

Ku rista welatê me bî wekhevî
ji herkesre mal û sewal û zevî
Li herder wekî hev bibin şar û gund
Bijîn tev bi şadî hemî serbilind

Nebêje ji herkes ku zengîntire
Ku hozan û rêzan bî hê çêtire
Bilindî, ciwanî hebin pir xweşe
Belam rûmeta wî ne çerm û leşe
Bi destê xwe bigre du sed mûm û find
Li herder binêre, çi şar û çi gund
Yekî peydeke, lê bizan ey ciwan
Guhê xwe mede bejn û çav û riwan
Dilovan û zana û serbest û mêr
Di rojên şerande bibî mêreşêr
Çiqa jêre dilnêrm û rûgeş bibî
Bizane dilê wî bi te xweş dibî
Ji wî pêve dil med kesî, bûyî jin
Ji herdû rexarve divê hezkirin
Keçanî, jinîti, ne rengên hevin
Di jînêde çêkin bi hevre tevin
Di jînêde mêr zanibe kanîye
Tenê zanibe ko te ew anîye
Tu pingavê jîn û tu derya evîn
Belam çare nîne, divêtin civîn
Kirasek tenik wergire lê bi şev
Tu bişkîne jêre şekir lê bi dev
Tu pêre xwe berde ji heftê du car
Nivîna te jêre nebî kevnewar

Pera jê mexwaze, bere ew bidî
Tucaran ji wîre mebêje gidî
Tu çavên xwe bigre ji kincê biha
Nebêje ji wîre dixwazim niha
Bi wîre mexwaze herî her dever
Ji derve ku hat zû tu rabe ji ber
Bi devken û rûgeş bi berde here
Eger dil nexweşbî hinik jêgere
Belam jêre şekir ji lêvan birêj
Bi nazî û yarî tu pirsan bibêj
Li ber wî tu rûne li ber dil bide
Tu destê wî bigre hinek tevvide
Wî dilxweş bike lê bi nûz û bi naz
Ji çavan, ji lêvan tu maçek bixwaz
Bi hevre eger win herin carekê
Li çayxanekê yan herin barekê
Li hawîr venêre hela kî heye ?
Çi bêjî, tu jêre bibêje weye
Li modan mepirse, tenê paqijî
Tu malê xwedîke bi bîr û mijî
Tu rûgeşbe kengî ku mêvan hebin
Nexasim, hevalê hevalê te bin ?
Ku bêjî çî bîne, werîne sivik
Tu carek mebê na, bi kîn û bi rik

Devê xwe bi firçê bişo xuşke can
Bila bê qerêj bin ziman û diran
Bi sabûnê destan bişo pak û rind
Li bajêr bijî yan li kon û li gund
Divê paqijî tim li bîra te bî
Ji bo ko di malê xweşî zêde bî
Xesû, jinbir û jintî û ew hewî
Ji bîra xwe bavêj nema lew-lewî
Bi hevre bijîn wek xweh û wek bira
Di malê xwendin hebî ew çira
Tu hînbe hemî tiştê başê kevin
Teşî ristin û jendin û hem tevin
Di berve hemî tiştê nû çêdibin
Jin û mêr bi hevre gerek hîn bibin
Tu çav bermede destê bav û bira
Li cem xwe meke wek senem tim pera
Eger hatina te bi destê te bî
Ewê rûmeta te gelek zêde bî
Binêre ji mêşê ku têt hingivîn
Li cem herkesî ew dibî wer şirîn

SERXWEBÛN

Bira zanibe pir xweşe serxwebûn
Bi destê weye hatin û tev hebûn
Tu azad û serbest û pir payedar
Bi destê tene tevde rêjîm û dar
Xwedî dewlet û leşker û perleman
Xwedî nav û nîşan û ala û nan
Di nav dewletande dibî serbilind
Li hindir dibin tev xwedî mal û gund
Li her dewletek qunselek dê hebî
Şiyarê welat û mirovên te bî
Hezaranê dezgeh bi dest têne kar
Xwedîke bi wan leşkerek navîdar
Firokan tu çêke, gelek tang û top
Bi şûnve bihêle gelek rêç û şop
Tu sînor û derbend û bajar û gund
Biparêze hingî dibî serbilind
Dikarî bi zanîn û zor û hiner
Tu rista xwe deynî li her şûn û der
Zimanê te şêrîn û pir xweş dibî
Riwê herkesî dê bi te geş bibî
Ji nûve bibêje kurê kême ez ?
Gelek mâr û gernas û pir çême ez

Xwedî dewlet û zar û pir leşkerim
Kurê Koreş û Kawisim, Ejderim

Belam pir hesanî mebîn serxwebûn
Qelen pir girane hemî tirs û xûn

Bi zindan û talan, bi kuştin, bi şer
Xebat û lebat û çiwîn û veger

Divê gorîyên pir di vê rê bidin
Bi serxwe nikarin bijîn ger nedin

Heta ko nedin mal û can û hebûn
Bi destê xwe naxin kesek serxwebûn

Hezaranhezâr mêr di vê rê diçin
Di vê rêde em wekhevîn mêr û jin

Ku bajar û gundên te kaviil nebin
Hemî arezûyên te tavil nebin

Welatê te tevde gemar û qerêj
Li ser wî bira rabe xwîne birêj

Bi xwîne tu paqijke gerş û gemar
Mehêle ku bostek bimênî beyar

Eger mal û can û serê xwe nedî
Te ev serxwebûn wilo xweş nedî

Di vê rêde bimre tu dilşad û geş
Gula sor di sînga te perwaye xweş

Li ber pê birêje tu mal û hebûn
Mebêje ku bimrim çiyê serxwebûn ?

Ewê ko bi Cengîzre cengê bikî
Divê rengê Rustem li kengê bikî
Eger em dixwazin ku azad bibin
Li ser vê sitêra xwe dilşad bibin
Divê em serê xo bidin ber şegan
Netirsin bi carek ji dengê segan
Ewê ko xwe berdî Ferat û Qizil
Gerek avjenî zanibî ew bi mil
Ewê ko ji mal û ji canê xwe têr
Dixwazî bikî ew şerê Erdeşêr
Ewê ko bi xencer neparêzî cî
Li ber ço wekî go diçî her diçî
Eger ko bi xurtî neparêzî rez
Ji hawîr dixun wî rezî hirç û pez
Eger ranekî xweş li ber bexçe sênc
Ker û golikê herne nav çar û pênc
Dixwazim bizanî ko barek giran
Venakin girêka me dest û diran
Eger em ne mêrxas û gernasî bin
Nikarin di vê rêve derbasî bin
Eger em bitirsin ji dar û ji ben
Nikarin vî barê giran hilgirin
Eger em ne jîrbin û dest nedne hev
Nikarin girêkê vekin em bi dev

Ne sedrence lîstik, çî nehberk û dam
Divê ko berî dijminan herne dam
Çeqûber li me çêbikin em diçin
Divên ko bi hevre tu car pevneçin
Bi xurtî bi hevre herin ceng û şer
Bi mal û ziman û bi can û ciger
Bi hevre bikin em şerê borcewaz
Çi pale, çî cotar, çî azadîxwaz
Binêr olperest û hemî êlperest
Bi hevre şerê me dikin dest bi dest
Tenê em nikarin bibin yek enî
Li ber royê dijmin, bese ezbenî
Heta kengî her wa emê perçe bin ?
Ji solên beganre wekî firçe bin
Ji olê, ji êlê nema kar dikin
Dixwazin bi kurdî me bindar bikin
Ne kurdin ne jî wek me azadîxwaz
Hemî kevnexwazin dibin borcewaz
Welatê me xwarin bi zor û bi dîn
Ji derdê ewan min ciger bûye xwîn
Dinalim, diqîrim wekî çeng û ney
Li sîngê kişandin hezar dax û key
Dixwazim şiyarbin ji dil xwendevan
Jin û mêr û gundî, hemî palevan

Bi hevre herin pêş bi rîp û bi xap
Bi ser wande bişkin wekî şîp û şap
Heçî ko bixwazî bi rast û ji dil
Digel me bi pêşde herî mil bi mil
Kurê kurde ew jî dibî serbilind
Birayê meye ew kesê pak û rind
Belam ew kesê dest bidî dest neyar
Neyarê meye wek sehê dîn û har
Divê bête kuştin wekî mar û mişk
Meger mehdera wî bikin dê û xuşk
Belam çende bûrîne ev mah û sal
Kudik get nebûne keroşk û xezal
Tu cewrên guran jî çî mâr û çî jin
Kedîkî, xwedîkî dibin get bizin ?
Neraste ku bêjin hemî em yekin
We yan em bibêjin dibî tewbe kin ?
Ku çêlikê maran bi jehr û mirin
Weharenge cewrên guran tim gurin
Divê dar û ferman bi destê me bin
Di sênca mede ba dever get nebin
Şiyarbin, li kar bin wekî cin û jîr
Bi pêşde bibin em mirovên feqîr
Hevalo tu rûmet bide palevan
Ewe pişt û hana te rojên giran

Ewe ê ku dezgeh bi pêşve dibî
Li kû danişî ew weyaxud çibî ?
Hevalê teye ew, çi tirk û çi firs
Ji kû ye? li kû ye? kiye? lê mepirs
Çi partî bi te bê û bawer bikî
Nebî ko ji wîre xwe gawir bikî
Tenê hoşiyar be, ne derwêş û dîn
Digel wî here lê ne vîn û evîn
Eger ko dikarî tu alî bike
Heçî raste pêre hevalî bike

RÊZANÎ

Tu rêzan be carek siyaset bixwîn
Bi vê xwendinê rêçika xwe bibîn
Bide pêşîya me wekî pehlewan
Bi zanîn me derbas bike, xwendevan
Eger bûyî carek tu rêzan û jîr
Ji bo me dibî rojekê xweş wezîr
Dikarî xebatek mezin pir bikî
Berîkê tijî gewher û dir bikî
Mijûlbe bi zanîn û hem torevan
Bibe payedarek di nêva cihan
Bilîze bi zanîn di nav dewleta
Bibe jîr û hozan di nav mileta
Bi paye serê me bilindbî bi te
Bi zanîn çî bêjî guhê me li te
Ji bo me li her der bibe bervedêr
Di rojên şerande bibe xurtemêr
Siyaset û tarîx û tora û rist
Bixwîne bi hevre ciwan û dirist
Bibe jîr û zana di her çax û dem
Ji ser me tu rake çî zor û setem
Tu rêzan be qurban xweşe zanebûn
Hebûn çêtire tim ji "na" û nebûn

Tu hozan û rêzan be ey xwendewar
Bi van herdiwan dê bibî navîdar
Ji miletre başbe ku bû karbidest
Bizane ku millet ji me ev dixwest
Dixwazim tu zû-zû bibî hoşiyar
Nebî zorperes bî bira wek neyar ?
Serê te bilinde dema rast herî
Emanet, ji kesre nebî wek terî
Dilê xwe mebe mal û zêr û pera
Gelek jîn xweşe lê bi rastî, bira
Ji miletre carek dibî sermiyan
Mehêle ku carek bibî lê ziyar
Ji bo te bere ew bibî dost û yar
Mirovê teres bî, ji jînê çi kar ?
Xebata ji miletre karê teye
Bizane ku ew jî şiyarê teye
Bi rastî bi wîre eger xweş biçî
Çi bêjî ji wîre ewê bînî cî

PARTÎZANÎ

Bibe partîzanek bi rist û dirist
Digel partîzanan here dest bi dest
Ji miletre rê xweş vekin rengê şêr
Eger xurtemêrî bibe wek sitêr
Tu ronî bide karker û gundîya
Tu xweşke dilê bav û xuşk û dîya
Tivingê tu bigre girêde tu rext
Herin ser çiya, yan ji text, yan ji bext
Bibe partî û hem bibe partîzan
Eger serbilindî dixwazî, bizan
Nikarî bibî serbilind, navgiran
Heta ko di şerde nebî wek beran
Li ser van çiyên ko nekî qîr û ceng
Bi êrîş û hawar û halan û deng
Tu nabî serefraz û azad û kurd
Li çolan tu dimrî wekî Yezdîgurd
Bi dijminre çendan bibî dost û yar
Dibî rencber û koleyê koledar
Çiqas şerm û pîse wilo dil bi tirs
Dibî koleyê turk û tazî û firs
Kurê Keyqubad û kurê Erdeşêr
Çi şerme wilo ko te ser daye jêr

Here ser çiya lê bi top û tiving
Şerê dijminê kurd bike wek piling
Te dijmin deranî dibî xweş mezin
Bi lîl têne pêş te kemerzêr û jin
Li Eywanê Kesra dibî şehreyar
Xwedî rist û destûr û ferman û dar
Dibî payedar û xwedî mêr û pişt
Welatê xwe yekser dikî wek bihişt
Dibî wek çira geş di nêv rojhilat
Bi te geş dibin tev çiya û kelat
Divê bîr û bawer bibî wekhevî
Xwedî par û pişk bin bi mal û zevî
Eger wek dibêjim bikî, yan bibî
Derê zêrzenînê li min dê vebî
Bi paye bibin em hemî serbilind
Li we dê binêrin hemî şox û rind
Di xan û serande bijîn dilxweşî
Ji nav me biqestî, herî çavreşî

SERBESTÎ Û BINDESTÎ

Tu serbest bijî pir xweşe ev jiyân

Ne tenha ez û tu, belê tev cihan

Tu serbest bibêje, tu serbest biger

Tu serbest bixwaze, tu serbest biner

Tu serbest bilîze, tu serbest bixwe

Tu çibkî bike ger bikarî bi xwe ?

Mehêle ziyana te bighê kesî

Di kar û xebatê bibe Markisî

Tu kara xwe pêşkêş bike bo hemî

Bira û mirovin hemî ademî

Bibe rêberê karker û palevan

Wekî roj tu tava xwe berdî cihan

Tu pir teng menêre li royê zemîn

Eger ko sezabî, bibe dûrebîn

Belam ger di qada xwe serbest nejî

Bizane tu tava xwe nadî xwe jî

Tu xwîna xwe birjêne serbest dibî

Divê rê çikûs bî tu bindest dibî

Tu serbestîyê wer hesanî mebîn

Hevîrek sitrandî bi ronik û xwîn

Ne şerme hezar sal tu bindest dijî

Çi bêjim, bi van gotinan napijî ?

Divê ko bixwênî, bibî xwendewar
Di bîr û mijîde nemênî gemar
Xwe paqij bikî dest bidî xencerê
Bi nav û bi nîşan bijî wek berê
Ji ser xwe tu rake vî barê giran
Di cenga neyaran bibe xweş beran
Qerêj girtiye xencera nêhrizî
Mirovê bi cewher tucar narizî
Dizanim kurê kêye ey serbilind
Bi destê xwe avakirin şar û gund
Dibênim bilindin li hawîr welat
Hezar birc û eywan û gund û kelat
Bicarek ji rûmet, ji payê tijî
Nizanim çira wer tu bindest dijî ?
Serê xo tu rake ji xew carekê
Hezar pez mexel tên li bin darekê
Heçî dest birî xencera Erdeşêr
Di qada xwede ew dijî xurtemêr
Mebe qelsemêr û bibe serbilind
Di şehrande rûne, çidkî li gund ?
Di bin destê dijminde sed sal dijî
Li nik min tu bûye girara rijî
Gelek kal û rij û kelê bêtewaş
Bi pêşve tu naçî, diçî berbipaş

Ji bo te dirêjim dir û gewheran
 Serê te me êşand bi gurzê giran
 Dixwazim bibî pehlewaneke mezin
 Ji ber te ku dijmin hemû rabezin
 Ne bindest be carek, ne kolê neyar
 Di qada xwede xweş bijî payedar
 Bibe serbilind û bibe serfiraz
 Di bin darê dijminde bindest meraz
 Bizane ko serbestî dilşadiye
 Tijî payedarî û azadiye
 Di bin destê dijmin bi pîsî mejî
 Bi mêrî tu bimre bi xurtî bijî
 Dibêjim te jî hem dibêjim xwe jî
 Bi hevre bibin yek bi dilpaqijî
 Nebin rencberê dijminê har û dîn
 Ku bindest û jar û perîşan nejîn
 Bi xwîna xwe paqij bikin em welêt
 Di royê neyarde bibin ar û pêt
 Bipijqin di binde bela hilweşî
 Di qada mede ew nebênî xweşî
 Li hawîr herin, bên û halan bikin
 Ku xencer di laşê wî kalan bikin
 Serê wî wekî go li ber kaşwan
 Herî, bê ji hawîrve tif bê riwan

Li ser sêpîyan em ewî darvekin
Pezê wî, rezê wî hemî parvekin
Welatê xwe xweşkin bikin wek bihişt
Me navên, ne rîş û ne şaş û ne xişt
Bibin leşkerek pir bi tîn û bi hêz
Cihanê bikin yek, çi sînor û xêz ?
Di qada xwede serbilind em bijîn
Di gorêde zor û setem bân rizîn
Bi serbest herin, bân li her cî û der
Veşêrin di tingê hebûnêde şer

ŞORIŞGÊRÎ

Dizanim di dilde tu şorişgerî
Di vê rêde nemrî tu jê nagerî
Bibe canfidayek bi nav û bi deng
Digel dijminê kurd bi êrîş û ceng
Tu rextan girêde bibe nijdevan
Bi kom û bi leşker wekî Erdewan
Bi top û tivingan herin ser çiya
Tu bistîne tola jin û sêwîya
Tu êrîş bike dijminê hirç û hov
Ji bo girtîyan jî bibe xweşmirov
Heçî ko birîn bûn tu derman bike
Bi wanre bi qurban û heyran bike
Bi dîlanre her dem tu qencî bike
Bi wanre bi hişkî û rencî meke
Tu êrîş bike ser heçî şer dikin
Bi xurtî ji qada xwe wan derbikin
Li dijmin bisoje tu sênc û çeper
Bike ko nema karibin bêne şer
Di erxêde singo li sîngê bide
Henî mal û can tev di cengê bide
Wekî pehlewanan sivik herne şer
Ku dijmin şikest win sivik bidne ser

Bi pêşde tu bajo ji dijmin metirs
Heçî hate kuştin li wan qet mepirs
Bila tim pelaxtin li bîra te bî
Bi sozên neyaran nebî ewle bî ?
Hemû mal û dewlet li cem wî hene
Ku dijmin şikestin hemû ên tene
Tu destê xwe mavêje pertal û mal
Ji bona we tev dê bimênin, heval
Şikestin di şerde ji bona te kar
Ne ya te, belam zanibe ya neyar
Eger ko te dijmin şikandin bi zor
Dimênin ji bo we hemû tor û zor
Tu zanî li herder çine ceng û şer
Bi pêşde çiwîne, bi paşde veqer
Bi tektîk bi paşde, bi pêşde here
Ku dijmin şikandin nivişkê şere
Tenê zanibe şer hemû xap û rîp
Menêre ku dijmin xwedî tang û tîp
Eger miletek xweş bivê serxwebûn
Gerek xweş birêjî di vê rêde xûn
Eger kurd şiyarbin, bivên şerkirin
Di nav herdû çavên xwe deynin mirin
Çiqas leşkerê dijmina bên bi lek
Nikarin xwe bigrin li ber we demek
64

Mebêje ku dijmin pire, bêjimar
Dehê canfida bin, dikarin hezar
Tucar nakelî xweş girara pira
Pirîtî ne kare di şerde, bira
Xwedî bawerî bî, li xwe ewle bî
Bere dijminê te ji te zêde bî
Jinişkave lêxe, bike qîr û deng
Ji hawîrve êrîş bike ser bi ceng
Tijîke dilê dijminê xwe ji tirs
Eger kêne yan zêdeye, jê metirs
Bi şev çêtire ko herî ser neyar
Li paş we bere tim hebin nobedar
Eger ko herî ser neyaran bi şev
Ji wîre tu rê nîne, tenhaye rev
Di şerde divê ko wekî cin bibî
Du hêkan li hevdi yekê kun bibî
Şikestin ji dijminre herdem bixwaz
Ji ber dijminê xo mekin gaze-gaz
Eger ko şikestin xwe bikne du bir
Hinik şer bikin lê bi kîn û bi gir
Hinek jî bi paşde herin lê sivik
Li cîkî xwe bigrin bilind û belik
Ji nû şer bikin da hevalên li paş
Bikarin xelasbin, nebin çewt û şaş

Cihê xwe sivik bemedin bo neyar
Bi xurtî şerê wî bikin hoşiyar
Belam bêne bîra xwe tim pêşveçûn
Eger ko dixwazî ji dil serxwebûn
Bizane hevalê delal, şerkirin
Li cem serfirazan hebûn û mirin
Eger sax bimênî dijî serxwedar
Eger hatî kuştin dibî payedar
Bizan serxwebûna we jîna weye
Belam payedarî bi xwîna weye

LEŞKERÎ

Bibe leşkerê kurd here ser çiya
Li ber dijminê xo tu bigre riya
Bi pêşde herin em bi top û tiving
Bikin em bi xurtî bi dijminre ceng
Tu bişkêne dijmin li bajar û gund
Ji nûve dibin payedar û bilind
Eger bête kuştin dibî payedar
Bi navê te ava dibin gund û şar
Bi navê we leşkergehan dê wekin
Ku navê kurên xwe bi navê wekin
Eger sax bimênî dibî serfiraz
Di qada xwede dê bijî tim bi naz
Jin û mêr bi lîlan û dans û çepik
Bi sertas û nîşan û şûr û lepik
Di çaryan û kolanve leşker bimeş
Ku serdar bibêjî we "Roja we xweş"
Dilê herkesî dê bi we xweş bibî
Riwê herkesî dê bi we geş bibî
Keçik dê li ser we hemî pevbiçin
Dilê şox û şengan hemî qiç-qiçin
Bibe leşkerê kurd û gernas û mêr
Li sînga te nîşan bibin sade zêr

Bibe leşkerê kurd, xweşe leşkerî
Tu pêwanê millet, welatperwerî
Serê te bilindbî biçî asîman
Li ser te bibêjin bi dil ristevan
Eger xo nesojin heçî serbilind
Kiyê ronîya xwe bidî şar û gund
Tu azadîyê avnedî ger bi xwîn
Ku xwînê nerêjin nikarin bijîn
Serê xurtemêran pira serxwebûn
Bi xwîna me millet dibênî hebûn
Henî paye û rûmete leşkerî
Tijî dewlemendî, welatperwerî
Bi pêşve herî payedar rengê fîl
Perîrû ji bo te bikin lîle-lîl
Dilê dot û xuşkan gelek xweş dikî
Riwê dê û bavan gelek geş dikî
Bi xwîna xwe serbestîyê avdidî
Disojî ji bona me pertav didî
Li tangê siwarbe bibe payedar
Bi xurtî tu êrîş bike ser neyar
Ji qada xwe derxe bibe Erdeşêr
Li Zagrosê Kardo bibe xurtemêr
Ne şerme kurê Nayrî û Mîdîya
Li ber destê dijmin bibin wek miya

Kurê Hor û Mîtan û Kardox û Kurd
Di bin destê dijmin bimênin zigurd

Bese derkeve ser çiya wek piling
Bi êrîş û halan û qêrîn û deng

Di royê neyarde bibin ar û pêt
Bi xwîna me sorbin hemî lat û hêt

Bi topan bi pêşde herin wek beran
Bi tangên mezin hem bi komên giran

Vîyetnam û Laos û Kembodîya

Li paş xwe bihêle, kurê Mîdîya

Ne şerme ku bênav û bêdeng bijî
Ji bo te bibêjim çi fortên rijî ?

Ji ber xwe, ji ber te fehêtkarim ez
Ji rewşa welatê xwe rûsarim ez

Ji bo te çi bêjim ezê dil bi kul
Nawêrim bibêjim ne kurdî ji dil

Dema ko ne kurd bûn me ev şax û deşt
Bi xwîna xwe avdan, kirin wek bihişt

Ji dijminre pir xweş dikir leşkerî
Tenê wî li nav me rijand berberî

Hezar bend û êl bûn nezan û reben
Ku zencîr li gerden û mil tim bi ben

Ji dijminre em leşker û pehlewan
Bi gernasîya xwe me deng da cihan

Çirandin me sînor û tîpên Ecem
Di sînga neyarê neyar bûn kelem
Tenê em ji hevre neyar û bi rik
Ji xwîna me axa welêt bû pirik
Şiyarbe bibe leşkerek canfida
Vejêne tu paya Mîtan û Meda
Bira leşkerî tim nimêja teye
Çilo paşde mayin qerêja teye
Bibe leşkerê kurd û pir peyadar
Bibe dijminê dijmin û koledar

PIROPAGANDA

Tu hînbe pogande çî rast û derew
Ji xelkêre bêje tu pirsên qelew
Tu êrîş bike dijminê xo bi dev
Çî rast û derew bin bike tevlîhev
Tu lat û çiyayên mezin berde ser
Bizane pogande jî nifşek ji şer
Çî tiştê bi kêrî te bê raste ew
Bere tev derew bin wekî maste ew
Di şerde bibêje me ew kuştine
Di cîkî ne xweşde me ew hiştine
Timî bêje dijmin wekî hirç û hov
Di gundên mede hîç nehiştin mirov
Didin ber şewatê çî mizgeft û dêr
Zikê jin û kalan çirandin bi kêr
Biçûkan didin ber devê tang û top
Bi xwînê seyandin hemî şûn û şop
Bibêjin ko dijmin birîndar û dîl
Jin û kal û zarok, weza û dexlîl
Bi hevre didî ber devê tang û top
Belê em şerê wî dikin qope-qop
Di nav dijminande bike hevrikî
Perîşan û birçî çilo şer bikî ?

Dubendî di navde heyê berberî
Bibêje ku dijmin biwe çend kerî
Di nav wande dostên me jî pir hene
Şiyarin, li karin, li benda mene
Mebêjin ko dijmin ji me bêtire
Bicarek mebêjin ji me çêtire
Çiqas bêne kuştin mekin eşkera
Bere tim jimara we kêman bit bira
Ji derve bibêjin ku em jar û mest
Bibêjin ku dijmin çi kevneperest ?
Ji dîlanre çêbin gelek çêtire
Mebêjin ku dijmin ji me bêtire
Şerê dijminê xwe bi halan bikin
Nebî jar û kêman jî talan bikin
Eger haştî xwest werê ber xwede
Belam şer ji destê xwe qet bermede
Li alîkî haştî, li alîkî ceng
Bi destek qelem bî bi destek tifeng
Eger dijminê we şikest bidne ser
Ji qada xwe derxin bi zor û bi şer
Cihê ko we girt xweş bike wek bihişt
Ji bo ko hemî kes bibin dost û pişt
Ji gundan mexweze çi tiştî bi zor
Çi dan we bihayê wê hildin li jor
72

Meger dost û dijmin weyaxud çibî
Bibêje ji bona we ew şer dibî
Bikin ko hemî kes bibin hoşiyar
Jibo ko digel we bibin dost û yar
Li paş dijminên xwe hina peyda kin
Veşartî bihêlin bila şer nekin
Bi şev şer bikin, bi roj herne kar
Bibin wek qelawiz li dijmin şiyar
Piran hilweşênin bi pişqîn û top
Li dijmin bidin ew li her şûn û şop
Bibin şevger û wek çetan canfîda
Ku xwîne birêjin di qada xweda
Bi rojê di rengê perîşan û mest
Çi pişên ku dijmin dikî bixne dest
Ji bona we rêkin veşartî bi şev
Bi şêfre dikarin sivik bidne hev
Bere jin di vê rê hevalê we bin
Ne ko dost û yar û delalê we bin
Bere bibne rêber, bibne rêçenas
Ji wan tên gelek xap û rîp û finas
Di karê xwede jin dibî wek keleş
Çi pê bê di vê rê gelek qenc û xweş
Belam tim divê ko tenê bernedin
Bi dest dijminanve xwe zû berdidin

Çiqas nazedar ciwan û keçin
Bi xortên ciwanre ji rê derdiçin
Poganda bi kar tê bo herkesî
Peran jêre deynin deh û bîst û sî
Bi îzge, ziman û bi kovar û dest
Bi bîr û bi gotin, bi daxwaz û hest
Çi tiştî bikin ew li kara weye
Mebêjî ku ev kara bê toreye

KADRÎ

Bibe kadirek jîrek û pehlewan
Li ser xwe tu bigre çî barên giran
Di nav bendekêde bibe rêberêk
Heye ko di rojek bibî serwerek
Di karê xwede xweş bibe bîrewer
Çî tiştên gerekbin bixwîne ji ber
Hişê te mezinbî û bîra te kûr
Li her tiştî meyza bike kûr û dûr
Bi nermî bibêje, meke qîre-qîr
Bizane ko herçî li hember te jîr
Ji wî tim tu bistêne, kêmtir bidê
Tu pêre bi nermî here ser sedê
Mebêje nizanî, dijûnan meke
Bi nermî tu sînga xwe jêre veke
Çî tiştê nizanî tu jê dûrkeve
Eger zanibî xweş di ên kûrkeve
Eger pêşberê te gelek zane bî
Emanet, li nik wî tu erzan nebî
Çî bêjî mebê na, belam jê birev
Tu ava wî şêlû bike lê bi dev
Ji wî cî xwe çenke here cîkî dî
Cihê ko tu zanî, xwe jê bersedî

Eger ew mela bî ji olê bipirs
Ji şaş û riha wî tucaran metirs
Tu alî belengaz û jara bike
Tu êrîşî herdem neyaran bike
Mebêje ku ola te carek derew
Belam xweş bibêje tu pirsên qelew
Belam ew bitirsî tu tim bipirs
Ji aş û ji bajar, ji Şam û ji Xurs
Bibêje çi tiştê ko kar tê heye
Bizane civata tu tê a teye
Ji qadê mijûlbe, ji zor û setem
Dilê wan tijîke ji derd û ji xem
Eger kadirek zane bî, pir şiyar
Bi destê xwe bigre tu tim pirsiyar
Bi axîn bibêje gelo ew çiye
Çima kurd li her der wilo birçiyê?
Di bin destê şêx û begande reben
Bi dest wî nemaye bihayê kefen
Bi kurtî, bibe kadirek aferîn
Ku herkes ji bo te bibê aferîn
Tu çêke, tu lêke, wekî hostekî
Bi herkesre xweşbe wekî dostekî
Tu çêke meger ko nerast derkevî
Heye carekê ko tu qenc berkevî

Ji bo partiya te çî qencbî bike
Li pêşî hevalan çî rencbî bike
Tu pirsê me kurdan bixwîn carekê
Hezar pez mexel tên li bin darekê
Dixwazim ko ew dar û sîber tu bî
Veşartî bihêle çî tiştê dibî
Li her kes tu ewle mebe ey heval,
Li ser çêm binêre hemû qirş û qal
Di nava hevalan meke qeşmerî
Ji şêx û beganre mebe wek terî
Temaşeke kûr-kûr li pirsên qelew
Li kar û ziyane, ne rast û derew
Dibî ko derewbî û kara me bî
Dibî ko jî rastbî, ziyana me bî
Tu her dem xwe dîrî ziyane bike
Tu doza hebûn û jiyane bike
Derew tişteki pir nebaşê ji dil
Bi wê pêşve naçî tucaran şuxul
Di tiştên bi karde diristin derew
Ji kesre mebêje tu sozên qelew
Çî bêjî, divê ko tu jêre bikî
Weyan alîkarî tu pêre bikî
Tu tim bêje ko karibim dê bikim
Eger ko nekî dê bibêjî çikim ?

Hevalên xwe hînke bi bîna fire
Li ber wî tu barên giran hilgire
Mebêje tu pîsî, nikarî bikî
Bibêje dixwazî çilo çêbikî ?
Li cem te çî peyda dibî jêre bêj
Bide naskirin pê, çî kurt û dirêj
Çî tiştê li cem te tu derxe ji dil
Ji bo ko di dilde nebin derd û kul
Bide komika ser xwere, wek bira
Mebêje çiloye, mebêje çira ?

ZIMAN Û HÎNKIRINA ZIMAN

Vejêne zimanê xwe ey xwendevan,
Nebûye millet hîç kesek bê ziman
Zimanê me xoş û xeroş û ciwan
Eger baş bizanî tu nakî ziyan
Tu kumanciya xwe ji bîra nekî
Eger baş nizanî divê zêdekî
Elîfba û dîwan û ristan bixwîn
Heta ko wekî min nebî dil bi xwîn
Binêre zimanê te çend dewlemend
Li bajêr, tu carek xwe bighêne gund
Bibêne çî şêrîne ev reng ziman
Çî payebilind û çî rûmetgiran
Bi pirsên xwe nazik, bi dangan sivik
Ne pirsek biyanî bî nabî girik
Tu paqijke zarê xwe şêrîn bike
Bi kurdî tu baxêv û qêrîn bike
Tu binvîse, çêke hezaran nivîşt
Nivîştexan, li herder ji wan bibne mişt
Wî bighêne rêza zimanên mezin
Bi nosîn û ristin, bi kêş û wezin
Zimanê biyanî dixwênî çira
Zimanê xwe carek naxwênî, bira ?

Sedan sal, hezaran zimanê meye
Wekî me di bin destê dijmindeye
Çi gernas û mêre di meydanê ceng
Ne şûr û ne mertal, ne top û tifeng
Xwe parast ji dijmin wekî pehlewan
Gelek afirandin wî pirsên ciwan
Meger lê xuyane hinek toz û jeng
Ne gunhê wîye, em şiyarbûn dereng
Eger ko hebûna me Firdewsiyek
Weyan Xaniyek, yan jî Kercosiyek
Zimanê me xweştir dibû ji farisî
Belam bûye nanê ceh û garisî
Li alîkî Lor û li alîkî Gor
Li alîkî Kurmanc û Kelhor û Sor
Wekî me gelek perçene tev li jêr
Kesî guh nedaye li mizgeft û dêr
Mirîşo bi tazî me tazî dikin
Di rojêde pênc car me gazî dikin
Li mizgeftê tazî dibêjin mela
Binêrin çî deng tê ji dêrên fila
Bi tazî dixwênin wekî taziyan
Dijîn em bi hovî, çîye ew jiyan ?
Bi çîrok û helbeste û folkilor
Bi paye zimanê me xweş çûye jor
80

Di ristêde carek mebê bêkese
Ji bo payedarî Hesarî bese
Cizîrî û Xanî, çi gernase ew
Wekî Dicle û Zab û Arase ew
Siyahpoş û Nalî û Batî bibîn
Tu Miksî û Nûrî û Hacî bixwîn
Tu ristên evan Şehsiwaran bikêş
Bi daxwaz û pirsên qelew çûne pêş
Bi lêvên gulan wan şikandin şiker
Ku hingî bimênin, bixwênin ji ber
Li bûka ciwanî kirin xeml û xêz
Li meydanê tore bezîn pir bi hêz
Bi xema xwe dir siftine wan gelek
Bi saza xwe awaz gihandin felek
Ku yaqût û elmas û mircan bi rist
Bi hûnan ristin civandin dirist
Ji bûka zimanre ku pêşkêşkirin
Zimanê meyê xweş bi pêşve birin
Niha jî hinek nû bi pêşve diçin
Jin û mêr û kal û ciwan û keçin
Bi tîrên ji bîrê duran qul dikin
Bi xwêdanê xaman gulan şil dikin
Bi awir cewahir dikin parepar
Ko millet bi wan awiran bû şiyar

Serê xo ji xew rake, şerm û fehêt
Mexeyde çi bêjim li bejna me têt
Zimanê xwe her dem bixwîne ji dil
Were da bi hev re herin mil bi mil
Li alîkî destên xwe bavên tiving
Mehêle zimanê te jî bigrî zeng
Meger ko zimanek ne her tişte lê
Milet bê ziman wek girara kelê
Zimanê me xoşe ne sade qerêj
Eger yek nizanî tu jêre bibêj
Eger raste hozanî, ey birewer
Riya rast eve ez dibên pêde wer
Tu rêzan û hozan û hem xwendevan
Çiman wer dixwazî bimênî nezan
Eger min dirêj kir li te pirsîyar
Dixwezim tu şiyarbî ey xwendewar
Dizanim ko xwendin çiraye çira
Çima xwe li me geş nakî ey bira ?

HÎN BIKE

Tu hînî zimanan bibe ey ciwan
Ne tenha tu kurdî, li pêş te cihan
Eger ko zimanên mezin zanîbî
Xem û kul ji ser te bi wan radîbî
Dibî rengê bilbil bi awaz û deng
Dibî payedarek bilind û çeleng
Li herder dikarî herî berbi pêş
Bicarek li dil nacivin derd û êş
Bi herkes evîndar û şêrîn dibî
Bi rêzaniya xwe tu zêrîn dibî
Bixwîne zimanan gelek kûr û dûr
Zimanê te xweş tûj dibî rengê şûr
Li herder xwe derbas dikî bêfedî
Li ber pêşberên xwe tu nabî gidî
Dikarî ji minre tu bibî tercuman
Bizane, bixwêne, tu nakî zîyan
Tu hînbe, tu hînke hemî xort û keç
Tu meghuwêze tiştêk bi xwarî û leç
Tu rûsî bixwêne, tu çînî bizan
Firansî ji berke, çiyê ê nezan ?
Ji berke zimanê xweşê ingilîz
Bide hînkirin ji hemî xort û qîz

Bi turkî bixwêne, bi kurdî bizan
Bi tazî û firsî bibe Mobezan
Ji rêve biçûkên xwe hînkî ziman
Zimanên biyanî , bilind û giran
Eger zanîbî xweş zimanek mezin
Biyani zimanê te jî nadizin
Zimanê xwe pêşve bibe bê qerêj
Bike gewher û dir, li herder birêj
Tu pirsên ciwan û sivik têxe nav
Ji nav wî tu bavê heçî pûç û xav
Çi peyva qelew bî tu nazik bike
Çi tiştê bedew bî bi bazik bike
Ko zarê te şêrîn û bûk û keçe
Ne pir xav û pûçe, ne xwar û leçe
Eger ko tu hozanekî pir mezin
Tu pirsên xwe deyne bi kêş û wezin
Ku zarê te kurmanciyek dewlemend
Belam rojekê jî te pê qet nexwend
Bi rêzaniya xwe tu benda dikî
Çiman wer zimanê xwe winda dikî ?
Di rêzaniyêde dibî wek Lênîn
Zimanzaniyêde dibî pêkenîn
Zimanê te çewte, zimanê te xwar
Li ber dijminê xwe weza û hejar

Nexwendî, neristî perîşan û mest
 Neyarê welatê te jî ev dixwest
 Bixwêne, bibêne çiyê ew ziman
 Çiqas paqij û nazik û pir ciwan
 Ji helbest û ristan tijî gewhere
 Di çîrok û pirsan wekî mermere
 Tijî serpêhatî, sitran û delal
 Ko Şêrîn û Nesrîn dibêjin, heval
 Gelek dewlemende wekî farisî
 Belam bûye nanê ceh û garisî
 Hezar şîwe-zarin ji hev dîrketî
 Hemî şemesarin bi yek şûr ketî
 Zimanên biyanî êrîş birne ser
 Li hawîr şikandin, çirandin çeper
 Gelek pirs û gotin xwe berdane nav
 Hinik pir stûrin, hinek pir zirav
 Heta bûne şîwe, ji hev dîrketin
 Bi paşde şikestin nexweş raketin
 Divê em ji nûve wî paqij bikin
 Bi sal û deman em xwe lê gij bikin
 Bi destûr û ristin wî bajone pêş
 Ji wî dîr bikin em hemî derd û êş
 Bi tîpên xweyê nû tu zû hîn bibe
 Li ser paşveçûna wî xengîn bibe

Çi bêjim ji bo te, bi xwe xwendewar ?

Eger guh nedêrî, li kê kim hewar ?

Şirîne zimanê te wek hingivîn

Evîna Xec û Lalexan û Şirîn

Birêse, bihûne wekû gewheran

Li ser nazenîn û keleş esmeran

Tu dewlet li darxe, ziman xweş dibî

Riwê dilrevayan bi wî geş dibî

XWENDEWARÎ

Tu xortê ciwanî, tu zana û jîr
Xebatê bike xweş bi tektîk û bîr
Bixwêne, bibêne mirovên şiyar
Gihan ser sitêran, tenê bendewar
Ne şerme, tu jî xwendewarê meye
Meger ev nepakî ne karê weye
Belam zanibe ko tu berpirsîyar
Eger ko xwe bispêrî destê neyar
Cihan bû du perçe çep û raste, lê
Bi rastî li nik min du pirsên kelê
Eger rast dixwazî bibêjim, heval
Bi milletve rabe, çine kevnemal ?
Di nav kevn û nûde heye ceng û şer
Heçî kevnê hawîr xwe kirye çeper
Belam nû bi êriş diçî ser kevin
Tenê zû bi zû jî kevin narevin
Li ber xwe didin ew çî gernas û xurt
Tenê herçî tiştên kevin jîne kurt
Nikarin li ber xwe bidin ta bi her
Heçî hişke dimrî, dijîn şîn û ter
Belam herçî nû jî dibin kevn û kal
Di serve diborin hinek mah û sal

Yekî dî ji nûve wesan tête ser
Ji cî derdixî lê bi ceng û bi şer
Civakî wehaye, weharengê jîn
Nizanim ji kû ev stêrik rijîn ?
Gelek tiştê tarî li ber min hene
Dibî awirên te ne wek yên mene
Binêre ku qata bilind sedyeke
Ji kurdan ko qata nizim lek-leke
Eger rast tu kurdî, miletperwerî
Bi xurtî xwe berde li ber vî berî
Ji kêre dixwazî xebatê bikî ?
Ji bo kê tu doza felatê dikî ?
Eger kevnperestî bi rastî bibêj
Tu ava riwê min bicarek merêj
Belam qenc bizane tu naçî serî
Li pêş xwe binêre çirav û herî
Dibî ko bi xapan bixî dest xwe dar
Belam pêşve naçî, ne jî berxwedar
Ku kevnarexwazî niho nameşî
Tenê par û pişka teye rûreşî
Civatan tu çêke bi dilpaqijî
Meger ko xebata te xweş napijî
Xebatê bike bo belengazê kurd
Mirovên perîşan, mirovên zigurd
88

Bike ayina xwe riya Markisî
Tu kara xwe carek didî herkesî
Eger bav û kalên hina pir mezin
Ne şerme bi çewtî li pey rabezin ?
Ne bavê teye ew mirovê nezan
Mirovî, kurê kurdî, ey xwendevan
Tu jêre dixwênî, tu jêre dikî
Bi wî tim divê ko xwe navdar bikî
Bibêje kurê kurd û kurdê kurim
Dilê xo tucaran ji wî nagirim
Bi wî serbilindî, bi wî payedar
Ji wîre divê ko bibî xwendewar
Ji wîre xebatê bikî roj û şev
Bi mal û bi can û bi xam û bi dev
Bi wî her tenê em dibin serbilind
Li bajêr tu rûnî weyaxud li gund
Heçî êl û olin, tu dûrî here
Ji guh xo tu bavê bicarek pere
Eger bê, welatê te serbest bibî
Tu serbest û azad û serdest dibî
Eger te welat û te dewlet hebin
Derên dewlemendî li te dê vebin
Dibêjim, dizanim tu guhdarekî
Xwe mefroşe dijmin ji bo karekî

Qelawiz û Altax, ji bona pere
Bizane ji dijmin re jinawere
Tu dijmin bi karê xwe dilxweş dikî
Li nav miletê xwe xwe rûreş dikî
Ji tarîx û milet bitirs rojekê
Li te dê cihan bit wekî dojekê
Bidin ber riwên te tif û sed dujîn
Ko hingî ji bo te çi hêjaye jîn ?
Çiman dê bi paye neçî berleman ?
Ji dijminre bo çi dibî dergevan ?
Ji dijmin metirse tu jê çêtirî
Li bin lat û hîman geya namirî
Eger bête kuştin di rêça welat
Bi xwîna te şîn tê hinara felat
Meger ko tu dimrî bi dilpaqijî
Dikin cejn û şahî bi navê te jî
Mirin ger weha bî, bi xêr bê mirin
Li ser herdû çavên xwe dê hilgirin
Bibore ku tiştê me got zêde bin
Dibî lekedarî jî hin tê hebin
Eger ez nebêjim gunehkar dibim
Li nik miletê xwe şil û sar dibim
Mebîne xwe carek wesa sergiran
Tu guhdêre carek li ber van diran
90

Mebêje ku xwenda û zana û jîr
Çikim ez ji pirsên yekî kal û pîr ?
Serê min sipî bû di vê tevgerê
Ejî wek te xort bûm, diçûm der ji rê
Me jîna xwe borand bi vê teqreqê
Me lingên xwe kotin di nêva feqê
Zilindar û tehlî gelek min vexwar
Ku heta niha jî nebûm bextiyar
Bi ya min bikin lê wekî min mekin
Hevalên bi rastî dirav û çekin
Ko herdû ketin dest bizan bêgoman
Hemû kes li te kom dibî bê eman
Tu kasek ji jehrê û tasek şekir
Li nik xo bihêle bi destê Bekir
Tu jehrê bide dijminê dil bi kul
Tu şekir bide ê ko dost bî ji dil
Ji bo te bizan aşgerînek divê
Ji wîre ji te aferînek divê
Ji xwe dûr bike herçî bêjî heme
Weyaxud bibêjî ejî wek teme
Bi hevre du ser nakevin yek beroş
Bi hevre neyarî gelek bêqidoş
Divê pir şiyar bî, nebî ewle bî
Meger ew hevalê te lawê te bî

Xwe mespêre dijmin bi sûndê mezin
Ku darên me kumî nebin narizin
Çi tiştê bihîst zû bide ber refeş
Eger qenc û xoş bin weyaxud nexweş
Tu rêzan be herdem hezar xap û fen
Çi zanî bilîzî, mirovê reben ?
Belam xap û rîpan li millet meke
Tu sînga xwe sade ji wîre veke
Tenê hin veşartî hene wan mebêj
Serê te bi wanre dibit xwar û gêj
Bi tenha nikarî tu karî bikî
Bizane li her cî xwedî hevrikî
Tu destan dirêjke ji bo herkesî
Bizane ku yek nabî wek bîst û sî
Bi hevre zibare çî karek mezin
Yeka-yek li meydanê hesp nabezin
Bi gotin, bi nosîn bikin tev xebat
Bizan xwînrijandin felata welat
Bi bîna fireh karibî kar bikî
Gelek çêtire bo bibî hevrikî
Eger bend û partî hebin xem niye
Belam ger bizanin ko rastî çîye
Divê bidne ber xwe timî rastîyê
Nebî wek berê herne dilxwastîyê ?

Bi rê bigre ger tu welatperwerî
Bizane ji kêre tu xweş rencberî
Ji rêzanîyê dîr mexe xuşke jin
Xuyane li herder jinên pir mezin
Ku şêr şêre carek çî jin û çî mêr
Metirsêne carek bi mizgeft û dêr
Li meydan û qoşê ne an û ne in
Gelek car di hespan diborin mehîn
Bipirse çî gernase ev şêr û gur
Demek lephilanîn, demek zêr û dur
Heçî milletin tevde wek hev bizan
Bike ceng û şer tim li hember dizan
Mirovî, biratî, ne xewn û derew
Wekî hev dijîn tev çî ev û çî ew
Bi hevre şerê dijminan em bikin
Eger kûr binêrî ne em hevrikin
Henî jar û yek bend û dost û heval
Tenê dijminê me xwedî qad û mal
Setenkare carek xwedî mal û gund
Çî kurd û çî turk û çî japon û hind
Tenê em di îro divên serxwebûn
Me tiştêk çunîne, dixwazin hebûn
Nebî ko tu dîsa bibî wek terî
Li pey êl û olan tu wek ga herî

Digel serxwebûnê divê wekhevî
Welat û dirav û zevî ên tevî
Di kar û xebatê niye hevrikî
Çi karî dikarî bikî ba bikî
Li gora xebata xwe karî bibî
Eger ko nexweş bî dibî her dibî
Nebin olperest û nebin êlperest
Bi pêşve herin em bi tektîk û rest
Ne kolê bega bin, ne derwêş û dîn
Dilê xo bişon em ji gir û ji kîn
Bi xwendin û dezge dibin em mirov
Eger ev nebin em wekî hirç û hov
Derê xwendegahan li herder vebin
Ji her nifşî zarok hemî têde bin
Firokan bi jorxin Zerî û Perî
Tirên û gerok da biçin herderî
Derêxin ker û ga ji bin bar û dar
Pezê xwe xwedîkin li her cî û war
Derektor li her cî bikî qîre-qîr
Di nav herdû perçan nehêlin gizîr
Ber û lat û hîman bimalin ji rê
Bi xore bilîzin li herder çirê
Hinermend û zana gelek peydekin
Ko atom û sîsik ji hev perçekin

Bi wê em herin jorê çerxa felek
Di pingav û derya gemî û kelek
Riyên şos û hasin gelek çêbikin
Li her cî serayên bilind lêbikin
Şevê bikne ronî wekî roj û tav
Ji her kesre kar û zevî û dirav
Ne sînor bimênin, nejî paseport
Tu serbest bi hevre herin qîz û xort
Ne sawîr û tirs û ne xewn û derew
Ji dijminre dîsa nebin çêlekew
Bi destê xwe bigre tu ferman û dar
Welatê xwe pêşve bibe hoşîyar
Derê vê nivîştê tu carek veke
Tu rewşa me îro ji bîra meke
Eger baş te dîtin bibê aferîn
Eger tiştêkî kêr heye jê derîn
Tu ristan bixwîne belam kûr binêr
Li îro û hêtê gelek dûr binêr
Ji bo we dibêjim ku ez pîr û kal
Zikê min li ser we diêşî heval
Dibêjim ko rojek nebên kes nebû
Weyan kurd di her demde bê kohne bû
Ne peyxamberim lê bi tora û rist
Li ser min dibêjin hezar kurt û pist

Me guh girtî navêm bicarek vekim
Ku dengê neqencan bicarek nekim
Ji rê ger li hindamekê derketim
Bizane di kurve herim wek şetim
Bi pesnan kesek nabî wek Efletûn
Di ser hevre tê û diçî ev hebûn
Çi pesnê mezin ez ji bo xwe bikim
Di jînêde zanim ku ez hevrikim
Neqencî û qencî bi destê mene
Ku herdû di laşê yekîde hene
Wekî sem û germ û hebûn û mirin
Wekî çandinî û wekî hilkirin
Di avêde rûnî divê şil bibî
Tu destan li tûjik bidî kul dibî
Bira guh mede gotinên pir nebaş
Hinek pir li pêşin, hinek pir li paş
Tenê zû li ber herkesî tif meke
Li dengê hevalên xwe herdem seke
Çi bêjî, tu jêre bibêje belê
Di devde mebêje tu pirsên kelê
Ji her tiştê başre dilê xo veke
Heçî ko nebaşê tu dîrî xwe ke
Li hinda hevalan meke kurte pist
Ji wanre bibêje tu rast û dirist

Şiyarke tu cotar û karker û jin
Dibin tîpekî pir giran û mezin
Li van herçî ko ew welatperwere
Li pey wan heçî ko bibêjî bere

DEZGE Û DEZGEVANÎ

Bibe dezgevanek bilind û mezin
Tu dezge bixwêne, çi mâr û çi jin
Tu hasin verêse bike tang û top
Li pey xwe bihêle tu xweş rêç û şop
Gerok û firokan tu jê çêke xweş
Di rêve bere kes neçî qet bi meş
Li bala herin em wekî dêw û cin
Bi hevre xweş û bêş herin mâr û jin
Bi zanîn û xwendin bidin pêş hiner
Bere xweş bijîn qasekî ga û ker
Welatê ko dezge bi pêşde nebî
Ewê tim di destê neyarande bî
Çine xişt û tizbî, tu hasingerî
Ji bo milletê kurd tu xweş rêberî
Ji her nivşî xwendin ji bo me divê
Ko em xweş bikin qad û geşkin şevê
Ko hasin nekin em ji alavê cot
Li ser palevînkê nekin qote-qot
Me abor û dewlet dimênin li paş
Di bin barê dijmin bizor didne kaş
Ko hasin li nik me gelek pêşve çû
Mirovên nexwendî diçin pêşve zû

Bere xanîyan em bi wî lêbikin
Pir û kanîyan em bi wî çêbikin
Dirêjkin şivên hasinî ser rîyan
Tirên bê û qêrîn bidî ser çîyan
Li herder dixan xweş bilind bî li jor
Ji xo em derênin bi xurtî û zor
Çi tiştên di nav van çiyande heye
Eger dernexin tev ziyana meye
Ko xwenda û zana û hosta hebin
Heçî ko veşartî ewê ser vebin
Ji bo me verêsin bikin xurde caw
Heta ko bibin em mirovên bi saw
Welatê xwe carek bi wan xweş bikin
Bi şahî û cejnan xwe rûgeş bikin
Bi zanîn û xwendin sivik herne pêş
Bi top û bi tang û bi tektîk û gêş
Bixwêne, bibe hoste û dezgevan
Çiman dê li ber pez bibin win şivan
Divê em xwedîkin hemû reng sewal
Tijîkin ji zêr û diravan çewal
Çi tiştên ku derxin ji qada welêt
Dibî sermiyan û bikêrî me dêt
Hemû nifşê dezge divên ko hebin
Ji metre çêkin, bi destê me bin

Ne ên yek mirov bin, ne ên çend mirov
Mirovên çikûs û setemkar û hov

Ji her kesre kar û ji her kesre kar
Ji karker û xwendare hevсар û dar

Bi hevre bijîn serbilind mêr û jin
Peyayên bilind û mirovên mezin

Ku destûr û rist bûn mirovperwerî
Hesanî dibin rêberî, serwerî

Eger hasinê xurt bi destên me bî
Li her der ewê rûmeta kurd hebî

Bi hasinkelandin, bi hasinkerî
Welatê me pêşve diçî namirî

Belam ger hemî kurd bi destûr û bend
Bi hevre civatên xwe çêkin lewend

Dilê Somer û Sobera xweş dikin
Bi hasin dikarin me rûgeş bikin

Ne tim hasinên xurt ji bona şerî
Bi hasin dikarin bi pêşve herin

Belam şer hebî pê ji xwe dîr bikin
Cihê hov û şerxwaz gelek kûr bikin

Ji bo ko welatê xwe pê bidne pêş
Nemênin di navde, ne zor û ne êş

Ji hasinre milxwar û piştixûz bibin
Bi çakûç û mêkut bi serkûz bibin

Bi wî em mirovan serefraz bikin
Welatê xwe jî pê xweş û saz bikin
Derektor û patoz, firok û gemî
Li qad û di avê li kar bin hemî
Bi wan em bikin geşt û seyran û ger
Hejarî, nexoşî, herin bêveger
Li jor van çemên pir mezin bikne gol
Bi wan xweş bikin em çiya, deşt û çol
Ebor pêşve bajon bi gavên dirêj
Çine bang û rojî, zekat û nimêj ?
Ne derwêş û dînin, ne hov û ne hirç
Ne ew kurdê kevnê ser û sîng bi pirç
Nema şêx û axa bi me karibin
Meger wan bi salan jî em xwaribin
Bi hasin bihêrin serê wan diza
Bibin serbilind em, bibin ew weza
Ji nûve nema karibin wek berê
Me lokan girêdin bi dîvê kerê

KARKER Û COTAR

Bi destê te pale, cihan xweş dibî
Nezanî ko bextê te wer reş dibî
Bi roj û bi şev her li bajar û gund
Li serhev dikî xan û qatên bilind
Tu hasin dikî top û tang û tiving
Di ber dijminande dikî qîr û deng
Firok û gerokên xweş û pehlewaniyan
Bi hêzê milên xwe tu tînî cihan
Xwedî semiyaniyan vê gemarê dibin
Di rojêde dehyek bi dest nakevin
Tu kara xwe ya pir dixî dest ewan
Bi zor derdixî roj bi roj kinc û nan
Bi pişta xwe ya xûz û destên gemar
Xebata xwe erzan didî dest neyar
Çi gernas û mêrî, çi dêwê xebat
Ji bo dijminaye hemî kêferat
Tu Eywanê Kesra mezin çêdikî
Pir û qat û xanên bilind lêdikî
Tuwî dawerê wan kelat û sera
Li pêşî mirovan tu bûyî çira
Tu çêkrox û lêkrox û xweş dawerî
Tu dêwê xebatêye xweş karkerî

Dikî û didî lê tu birçî û jar
Ne jendî, ne xwendî bi destê neyar
Tu xav û ne ristî, bi sistî diçî
Di karên dizande tu rû qermiçî
Tu piştûz û milxwar û ser tim di ber
Bi xore şev ro dikî ceng û şer
Çi xurtî ? çi dêwî ? çi milhasinî ?
Çi kohê bilindî wekî dasinî ?
Tu Zagros û Cûdî, bilind û sitûr
Ku ev çende daxwaz ji te kûr û dûr
Ji xew rabe carek şiyarbe tu zû
Di jînê tu xweş zanibe arezû
Bizane seranser cihana teye
Eger ranebî tev ziyana teye
Divêm hilgirî çek wekî pehlewan
Bi destê xwe bigrî seranser cihan
Li darxî tu rista xwe ya wekhevî
Bibî wek bihiştê li her der zevî

COTKAR

Tu cotkarê kêye? çiyê cotkîrîn ?
Ji dijminre kar û ji bo we mirin
Verakir seranser we çol û beyar
Tu rencê dikêşî ji bona neyar
Dixwî nan û nîsk û girara rijî
Hezar sale bindestê dijmin dijî
Digel zar û zêçan di koxên kera
Li gundan dimênin wekî rencbera
Tu karê beg û şêx û axa dikî
Ji wanre li şax û li baxan dikî
Diçênî, çinîn û hilanîn li te
Dikolî û çandin û danîn li te
Diçêrênî, dotin, kelandin li te
Meyandin, keyandin qelandin li te
Ji bo te dimênî dewê tevde av
Ji dijminre karê te zêr û dirav
Dijî wek sewalan di koxên kevin
Tijî mar û mişkin, bi kevn û tevin
Di laşê wede cîgire penceşêr
Nezanî, didî dijminan xêr û bêr
Dixwazim şiyarbin ji xew carekê
Li hev kom bibin win di êvarekê
104

Bi pala û zanave tev bibne yek
Bi dar û bi top û tiving û bi çek
Herin ber derê dijminan wek gura
Dikarin bi hevre bijîn wek bira
Li xo parvekin qad û av û zevî
Hemî kes bi şadî li ser rakevî
Bixun, hem vexun win xwedî zêr û mal
Bi hevre herin cot bira û heval
Tu xweşke welatê xwe rengê bihişt
Jin û mêr bibin wek perî û firişt
Rez û bax û werzan li her der biçîn
Bibin şax û deştên me tev kesk û şîn
Perî şad û geş bin digel sorgulan
Zerî bên temaşa gul û sinbilan
Vekin em li herder çem û ça û cok
Gulên pembiwên me bibin wek gilok
Li her der biçênin hemî nifşe dar
Zivistan li me tim bibî wek bihar
Bikin tev bi hevre jin û mêr xebat
Bi pêşve bibin em hemî rojhilat
Bira, dest bidin karker û xwendewar
Jin û mêr bi hevre bixin dest xwe dar
Ji xwe dûr bikin win çi tiştên derew
Ji dijminre dîsa mebin çêlekew

Di xanên bilind û mezinde bijî
Heta ko bi ya min nekî napijî
Ji sawîr û tirsê xwe paqijke bes
Tu tifke riwên van mirovên teres
Riyan çêke carek bi hasin û zift
Gerok û tirên bên bikin kefteleft
Li jorên çeman çêke pingav û gol
Bi wan xweş bike van çiya, deşt û çol
Bere kes nemênî weza û reben
Bi hevre bijîn tev bi şadî û ken
Li her der şevê xweş bikî kareva
Herin kar bi rojê, vejênin şeva
Bi dans û bi dîlan û govend û ger
Jin û mêr bi hevre bijîn ser bi ser
Ku çakûç û das û tiving û qelem
Li nik me bi rûmet bibin dem bi dem
Di rojên şera rengê şêr û piling
Digel dijmin û xwînmijan bikne ceng
Heçî şer bixwazî wî wînda bikin
Şerê mêrkuj û bûm û kunda bikin
Ne şêx û mela û ne axa û beg
Nemênin mirovên neyar û dizek
Ku rista welatê me bû wekhevî
Hemî kes xwedî mal û zêr û zevî

Ko qata bilind çû dibin tev bira
Evîna welatê me xweş bit çira
Ku hevsarê rêzanîya gêş û gel
Nedin dest mirovên neyar û zexel
Ji xwe hin mirovên hinemend û jîr
Veşênin civatê serok û wezîr
Li wan tevde guhdar û çavnêrî bin
Di virde jinên çê wekî mêrî bin
Ne tizbî û xişt û ne rî û ne şaş
Tu tifke riwê wan mirovên nebaş

JIN Û MÊR BÎ HEVRE DÎ NAV KARDE

Jin û mêr bi hevre di nav karde bin
Derê dewlemendî li me dê vebin

Derektor li qadê tu xweş kar bikî
Bi cotê ker û conega dê çikî

Bi wîre tu carek bibe dost û yar
Bi wî rake qada xwe çol û beyar

Bi hasin biçêne welatê xwe tev
Li ser hev tu bajo bi roj û bi şev

Bi patozê paley bike ey heval
Çewalan bi kemyonê bikşêne mal

Çi das û çi qeynax û tar û tixar
Li ber karê nûjen çine kevnekar ?

Qerêja hezar sal û kevneperist
Di îro ji bo me meke mal û rist

Hezar sale ko em bi tirs û bi saw
Li xwe me dipêçan hemî çerm û caw

Beg û şêx û axa nehişt herne pêş
Tevan em dimêtin wekî kêç û mêş

Dixistin serê me çi tiştên kelê
Tu îro bixwêne û xweş tifke lê

Ji axa û şêxanre bes kar bike
Bixwêne ji xew zû xwe hişyar bike

Çiman rûdinin ew di xanên bilind
Nikarî tu nanê xwe derxî li gund
Ji mal û bi destê tene ev sera
Ji vê rê veşer zû, şiyarbin, bira
Beg û şêx û axa mebêne mezin
Hemî lewçe û tev neyar û dizin
Nezanî reşandin li her cî bi tov
Bi xwe ew şiyarbûn tu ma hirç û hov
Heta rêberê me Elo bit bira
Divê xwarina me çilo bî, çira
Bi dilpaqijî em milan nedne hev
Şerê dijminê xwe nekin roj û şev
Ji derve me dijmin bi saw û bi tirs
Ko xwînxwarê turk û setemkarê firs
Di hindirde axa û paşa û şêx
Bi darê xwe bigre giha kê, tu lêx
Qerêja xwe paqij bike ey geda
Li pey xwe tu qet sinbila bermeda

REWŞA KURDÎSTAN

Li rewşa xwe meyza bikin, xwendewar
Ne qade, ne ave, ne zêre, ne war
Ne rûmet ji bo me heye, ey heval
Bi dîlî me derbaskirin mah û sal
Di bin dar û qamçî, bi zindan û êş
Ku rewşa me gavek xweşik nare pêş
Nexwendî, nezan û reben, sade dil
Di bin dar û zorê dijîn dil bi kul
Mebêje ko çendek hene dewlemend
Xwedî mal û zêrin li bajar û gund
Ji ber ko ne kurdin, dizê malê kurd
Li kalik bipirse dibênî zigurd
Bi dijminre tevde xwedî par û pişk
Ji bona me dew ma, ji wanre nivîşk
Hemî gundî û karker û palevan
Perîşan û sêfil, hejar û nezan
Didan van dizan wan hemî qad û rez
Bi gorî serê wan dikir dexl û pez
Hemî bûne şêx û beg û xanedan
Evên dî, hemî em weza û nezan
Nezan bûn me destê ewan maç dikir
Hemî qad û dewlet ewan bo xwe bir
110

Ji ber ko millet tev xezan û nezan
Me malê xwe xiste devê van dizan
Çi rewşek perîşane em tê dijîn
Xem û derd û dîlî li ser me rijîn
Di bin destê dijmin dijîn rengê hov
Nizanim ko kengî dibin wek mirov ?
Hemî kes bi gavên mezin pêşve çûn
Bi xwe xweş kirin wan hemî jîn û şûn
Xwedî dewlet û leşker û tang û top
Li pey xwe dihêlin çî xweş rêç û şop
Li her der ku avakirin xwendegah
Di wande dixwênin biçûk sal û mah
Bi her nifşekî xwendinê hîn dibin
Tenê em bi ola xwedê dîn dibin
Nizandin bixwênin, ziman çewt û xwar
Bi vî rengî borîn ji salan hezar
Mirovê nexwendî çî zanî bikî ?
Tenê ew dizanî gir û hevrikî
Ziman û welat û millet perçe bûn
Ji dijminre hiştin me mal û hebûn
Çiqas xew giranî, çiqas radizî ?
Heta ko dizan mal û dewlet dizî
Ne şerme welatê te wer perçe bî
Kirasê hejarî li bejna te bî

Di bin destê dijmin weza û reben
Bi tirs û bi sawîr li ber dar û ben
Weha têne kuştin bi destê neyar
Ne rûmet, ne dewlet, perîşan û jar
Kerê dijmin û rencberê şêx û beg
Şiyarbûn û karbûn ji bo te gerek
Serî hilde carek bibe pir şiyar
Welatê xwe derxe ji destê neyar
Tu bê rewş û pergal û kodik bi dest
Perîşan û dîlî, reben, jar û mest
Eger wer bimênî reben, bendewar
Di bin destê dijminde dîl û hejar
Riwa te sivik ber bi êvar diçî
Ne bes paşdemayî, tu yekcar diçî ?
Li te bûye payîz û zer bûne pel
Bi ser wande ba tê zivistan digel
Ditirsin tu winda bibî wek kulî
Çi kara me têde heye ev gilî ?
Bi rextan xwe rapêçe ey xortê kurd
Bibe Erdeşêrek ne wek Yezdîgurd
Xebatê bikin em hemî roj û şev
Bi leklek herin ser neyarên xwe tev
Welatê xwe bigrin ji destê neyar
Bibin em xwedî dewlet û namîdar
112

Bi rûmet bijîn em wekî her kesî
Ji bona me destûr bibî Markisî
Welatê me xweşbî bibî wek bihişt
Ji miletre dewlet bibî bav û pişt
Bi hevre bijîn em hemî serbilind
Bi şadî û xoşî, li bajar û gund
Hemî rewş û pergêl tim li me xweş bibin
Riwê herkesî dê bi me geş bibin
Ne şerme ku rewş û pergal û jîn
Hemî paşketîbin, di bin êl û dîn
Mirîşo bibin rêberê kurd û Mad
Bikin şêx û axa li ser xwe Qubad
Were em bi hevre bibin wek bira
Welatê xwe derxin ji destê gura
Li ser vê sitêrê bibin payedar
Hinermend û zana û jîr û şiyar

ÊLPERESTÎ

Mebe êlperest ey kurê xwendewar
Hemî kurd yekin ey keça namîdar
Bicarek li axan tu bawer mebe
Li hinda birayên xwe gawir mebe
Ji bo ko mezinbî mirovek nebaş
Dubendî welatê me hiştin li paş
Dema êl û bavik nema ey heval
Di serve bihirtin gelek çax û sal
Rizîne, genîne, mebe êlperest
Ku dijmin ji bavê me ev reng dixwest
Bi hev re me kurdan dikir berberî
Hezar perçe bûn, nebûn yek kerî
Me hevdfî dikuşt û me hev kêr dikir
Gurê dijminan me li xwe em dikir
Di bin destê dijmin dibûn ker-kerî
Pezê bê şivan û lekên bê serî
Me êrîş dikir hev wekî şêr û gur
Heta rovîyê reş penîrê me bir
Ji alîkî şêx û melayên nezan
Ji alîkî axa û paşên dizan
Ji me bîr û bawer bicarek dizîn
Heta ko dibin destê dijmin rizîn
114

Begê pir nebaş û gurê gornepaş
Di bin destê dijminde hiştin li paş
Çi Xerza û Bota û Zaza û Tor
Çi Kurmanc û Kelhor, çi Goran û Lor
Hemî qey ne kurdin çima perçe bûn ?
Bi destê neyaranve berdan hebûn
Ji banîve hînek dema tête xwar
Ji ber wî ditirsin hemî canewar
Bi him-him diçî jêr û şopek mezin
Li pey xwe dihêlî kelax û mirin
Belam ko li jorê çiyê perçe bî
Tu bawer meke ko wî tînek hebî
Bi hevre, li pey hev hemî rêz dibin
Ji vê perçebûnê çi bêhêz dibin ?
Nikarin bi jêrde sivik dakevin
Di kortan û erxande wê rakevin
Weharenge mîlet dema yek dibî
Gelek mêr û gernas û pir şek dibî
Di tarîxê şopa xwe xweş çêdikî
Çi destê dirêj bî welêt jêdikî
Belam ko ji hev perçe bû jar dibî
Dibin destê dijminde binbar dibî
Li her gundekî yek dibî padîşah
Ne top û ne leşkerin, ne pişt û penah

Di bin destê dijmin wekî rencbere
Çiqas bargiran bî nizanî, kere
Bicarek xurêlin di qada beyar
Hemî têne kuştin bi destê neyar
Peyayê neyaran keyayê mene
Çi şerme kelah û çiyayê mene
Mirovên çiyayî çi gernas û mâr
Di rojên şerande wekî hirç û şêr
Dizanim tu gernasî ey şêrê kurd
Di bin dar û zorêde mayî zigurd
Tu lokî di bin barê şêx û began
Tu dan ber piyên va neyar û segan
Dikojin wekî seg heta hestîya
Di bin barê dijmin gelek westîya
Di bin barê şêx û beg û kerdiza
Perîşan û sêfil, hejar û weza
Binêre ku ev şêx û paşa û beg
Li ber destê dijmin dijîn rengê seg
Li ber me meger xwe dikin Keyqubad
Di zindanê dijmin dikin ah û dad
Bi fortan li nav gundîyan û jinan
Xwe paye dikin lê kerê dijminan
Li ser me dibin beg bi qançî û dar
Dibin rencberê serdehanê neyar
116

Çilo win dibêjin "Belê ez xulam"
Wilo ew dibêjin li nik qaymeqam
Xulamê neyare, begê ser meye
Hezar sale rewşa me kurdan weye
Bese zû şiyarbe tu guh med began
Metirse ji dengê teba û segan
Tu destê neyaran çira maç dikî ?
Ne dînî ji bo çi xwe wer şaş dikî ?
Tu dūrbe ji bavik, mebe olperest
Di kar û xebata xwede xwar û mest
Bibin yek bizanin hemî kurd yekin
Çiman em di vê rê wesan gewşekin ?
Di bin navê wîde bijîn em hemî
Bicarek nehêlin ku bişkê gemî
Bijîn ta bi kengî bi bindestî em
Di bin destê dijmin bi nalîn û xem
Bese zû şiyarbin hemî mêr û jin
Di roja felatê bikin em cejin
Mebêje di îro kemasî hene
Gelek bend û partî siyasî hene
Meger raste îro heye berberî
Bi bîr û bi awir dibin çend kerî
Nikarin bibin yek nizanim çikin
Belam em ji bo te hemî kar dikin

Heçî ko li jêrin divên wekhevî
Li her kes belavkin hebûn û zevî
Ji dil tev dixwazin bibin serfiraz
Welatê xwe bigrin, bibin karesaz
Bi xurtî bi pêşve diçin rengê şêr
Di ceng û şerande dibin xurtemêr
Hemî bend û partî dixwazin welat
Li gor ko dixwazin divên ew felat
Dixwazin ben û dar di dest wande bin
Li ser me weko bav û kalan bibin
Bi olan, bi êlan me perça bikin
Me wek hov û dîna û hirça bikin
Dixwazin me bigrin bi vê davikê
Bixin nêv çiravê heta navikê
Nexwendî bimênin, nebin em şiyar
Bi xapan me têxin di bin nîr û bar
Ji nûve biçûkan bişîn xwendinê
Ewê me xelaskin bi tolsendinê
Mebêje ji rastim weyaxud ji çep
Tu gawir mebîne kesek bê sebab
Birayên hevin em hemî jar û kurd
Dibin destê dijmin dibin dar û gurd
Bi hevre wekî şêr hemî şer bikin
Li meydanê wek şêr û ejder bikin

Tu zendan bimale kurê Erdeşêr
Li Zagrosê Kohreş bibin xurtemêr
Şerê dijminê hov û xwînxwer bikin
Bi xurtî, bi kurdî timî şer bikin
Xwe mespêre dijmin hevalê delal
Heçî ko wekî me hejarin heval
Ji wan pir metirse belam zane be
Bi kurtî, li herkes tu bawer mebe
Tu bistêne herdem, mede herkesî
Bi ken be, mebe wek gula çilmisî
Tu pirsên xwe bikşîn û qenc lê venêr
Di rojên xebatê mebe qelsemêr
Li paş rameweste, tu tim pêşde her
Bike serbilindî bi dijminre şer

OLPERESTÎ

Mebe olperest ey hevalê delal
Bi her kesre rast û diristbe heval
Çi tiştên derew bin tu dûrî here
Were em bi hevre herin pêş, were !
Çi tiştê neqenc bî şerê wî bike
Heçî qence herdem tu her wî bike
Nebe dostê xwar û peyayê neyar
Timî dost û yar be ji bo ê hejar
Welatê xwe bigre tu hişyar û mest
Bi qencare çêkin çî tiştên we xwest
Di wê çaxê em tev dibin payedar
Hevalê heval û neyarê neyar
Ji herkesre peyde bikin kar û îş
Mehêlin ku millet bibî bend û tîş
Şerê êş û derdan bikin em ji dil
Bi pêşde herin em hemî mil bi mil
Reşê dûr bikin em ji qada xwe tev
Wekî hev bikin em çî roj û çî şev
Di gorêde razin çî zor û setem
Bi hevre bijîn xweş hemî dem bi dem
Ne birçî bimênin, ne jar û reben
Bi şadî û rûgeş bijîn rû bi ken
120

Li cotar zevî bête tev parkirin
Keç û xort bi dil bên li hev markirin
Bibin em wekî hev çi jin û çi mêr
Bibin malê millet hemî qad û zêr
Bidin herkesî em belaş av û nan
Bi rûmet bijîn em hemî palevan
Ku deman belaş bî û xwendin belaş
Ji nav xwe rihakin heçî pîs û şaş
Dizî ko nemênî, nebin hîlebaz
Ji destê kesî em nekin gaze-gaz
Eve olperestî, ne tirs û derew
Ji dijminre em tim bibin çêlekew
Heçî ko şerê me dikî gawire
Cihê wî ku serbest bibin agire
Heçî tiştê pake di her ol û dîn
Bihûne, birêse, ji bo me werîn
Heçî ko nebaşê bere hey herî
Ji bona kerê reş xwe nakin terî
Bi laşê me digrin wekî qijn û gen
Hezar sale ko em hejar û reben
Bizan ko ne bes ole tizbî û xişt
Dibin barê şêxande millet birîşt
Eger ko xwedê wê li herder hebî
Çima wê di kurdde, di kerde nebî

Eger qencyê em bikin ew dikî
Çima ko neqencî bikin ew nekî ?

Eger mûçeyê herkesî ew didî
Ji wî tim bixwaze ji bo çî fedî ?

Çima hin şehînsah bî hin jî geda
Me navê eger ko wesa bit xweda

Çi îşê me jêye, heye yan niye
Eger ko nebênin çî zanin çîye ?

Bi xore divê şer bikin roj û şev
Heçî têde peyda dibî bidne hev

Ji qadê derênin heçî baş û qenc
Çi rezbî çî werzbî, çî dexl û birenc

Çi hasin û zêrbîn, çî petrol û av
Çiman em ji Alo bikin gaz û lav ?

Mirov çûne heyvê, divên herne jor
Niha jî nizanin çîye keskesor ?

Dibêjin li ezmanê heftan xwedê
Kîye ew, çîye ew, gelek guh medê

Eger raste ew jî xwedî leşkere
Here jêre bêje tu rabe şere ?

Bi êrîş gihane welatê te hov
Dixwazin welatê te bigrin mirov

Ji destê te bigrin sitêran bi zor
Bi sarûx û atom xwe hildane jor

122

Bere ew jî rabî bi top û tiving
Berê xwe bidî me bi halan û ceng
Eger ew jî kurde wekî me reben
Bi dest wî nemabî bihayê kefen
Ji meydan bi rev bazdî, dijmin li pey
Biqorin li pey wî bi halan û hey
Welatê wî bigrin ji hev perçekin
Hevalên wî bigrîn tenê dey nekin
Dimênê perîşan û jar û zigurd
Wekî min, wekî te, dibî qelse kurd
Mihemed çilo çûye ezman bi ker ?
Li kû rêx dikir wî kerê guh çeper
Neraste bira, carekê guh medê
Mihemed jî zanî çunîne xwedê
Belam xwestîye dewletek çêbikî
Kela dewleta xwe bi wî lêbikî
Ne peyxambere lê şehinşah û mîr
Ji bo bendewarên xwe ew destegîr
Ereb ko di bin destê Roman û Kurd
Hejar û nezan û geda û zigurd
Hezar perçe bûn ew bi hevre neyar
Mihemed ku rabû hemî bûn şiyar
Bi zanîn û jîrî hemî kirne yek
Wekî hev kirin wî çi serwan û beg

Kişandin serê xwe wî tac û kulah
Hicaz xiste destê xwe bû padîşah
Ku dî rom û kurdan dikin ceng û şer
Li piştta xwe bestane şûr û kemer
Li hev kom kirin wî siwarên ereb
Ku rimbaz û gernas dihatin celeb
Wî koça xwe barkir, revand ew mirin
Ebûbekre ê ko li pey rakirin
Wî leşker kişandin li Şam û Iraq
Ji destê ereb rom û kurd faqe-faq
Serê xwe wî danî li pey hat Umer
Ku dijwar û cengawer û pir hiner
Wî êrîş li ser hev birin rom û kurd
Ko Qeyser û Kesra wî xistin, zigurd
Di dest wande şûr û bi dev wekhevî
Ko şahê ecem zû şikest û revî
Li Ehwaz û Helwan û hem Şhrezûr
Li me şer giran bû bi gurz û bi şûr
Bi zor em şikandin û talan kirin
Jin û zar û zêçên me kurdan birin
Xerasan û Faris, digel kurd û Cîl
Ko Deylem bi wanre, hemî kirne dîl
Hezar salî mabûn di bin destê kurd
Niha bûne paşa li ser Yezdîgurd
124

Ku tac û kulahê Keyan dane ser
 Cihan tevde girtin bi halan û şer
 Umer hate kuştin bi dest deylemî
 Bi ber pêl û çelqan ketî wan gemî
 Ku Osman li şûna Umer kirne şah
 Sivik da serê xwe wî tac û kulah
 Wî ola xwe berda û bû wek ziya
 Ku çavê xwe berdan Merwaniya
 Hemî kirne serdar û paşa û mîr
 Hinik jî kirin wî li nik xwe wezîr
 Elî bû cihê êş û derd û xema
 Ji ber ko bi destê wî tiştêk nema
 Ji nûve girêdan kemerbend û pişt
 Wî Osman bi destê Mihemedve kuşt
 Li pey wî Elî bû şeh û padîşah
 Belam wî nedanî serê xwe kulah
 Li Şamê Muawî xwe kir şah û mîr
 Di nav wande şer xweş kirin şûr û tîr
 Ji nav herdu tîpan cûdabûn gelek
 Ku leşker girêdan ewan lek bi lek
 Elî hete kuştin Miawî li Şam
 Bi xapan bi rîpan, berek birye dam
 Wî Misir û Hicaz û Iraq û Yemen
 Bi zor xiste destê xwe, lê nû Hesên

Serê xwe rakir û bû padîşah
Belam wî nedaye serê xwe kulah
Bi jehrê mirandin di çaxê Yezîd
Huseyn ser bilind kir û pir bûn murîd
Vexwendin ewan Kerbela bêqidoş
Li ser wî neyaran kirin ceng û coş
Pelaxtin serê wî bi şûr û rîman
Kesî ko bikêr bên li pey wî neman
Ku şamî ji wê rojê bûne ereb
Erebperwerin ew çî rast û çî çep
Belam kurd û faris û deylem û turk
Hemî bûne dilbij ji bo tac û kurk
Ku alî mirovên Mihemed kirin
Bi merwanîyanre gelek şer kirin
Heta ko gihane sed û sîh û do
Bi paşde şikestin ereb ro bi ro
Ku gurdanê kurdan gelek şer kirin
Heta ko ji nav xwe ereb der kirin
Ebûmislîmê kurdê pir navîdar
Ji dest dijminê kurd wî derxistî dar
Cihan wî seranser bi şûr xiste dest
Belam tac û dewlet bi carek nexwest
Wî anî ji Kûfa yekî pir nenas
Dibêjin Sefahe ji mala Ebas

Li Kûfa wî danî û tac daye ser
Pelaxtin serê şahê Merwanê ker
Li pey wî ku Mensûr ereb dane hev
Li hawîr nêrî wî nedî kes bi dev
Ji bil kurdê nazan û serhişk û hov
Li ber xwe ewî kes nedî wek mirov
Bi bêbextî carek li Eywanê kuşt
Ji bona me kurdan wî rûmet nehişt
Şerên pir giran zû ketin nav welêt
Bi carek şewat û hemî ar û pêt
Li Mûsil, li Erbîl, li her cî û der
Di nav kurd û dijminde bû ceng û şer
Bi vî rengî mane heta Deylemî
Ji destê neyaran deranîn gemî
Çi kurd û çi firs û çi tirk û ecem
Bi destê xwe girtin bi zor û setem
Ereb perçe, perçe kirin jar û dîl
Meger kurd û turkan, meger firs û cîl
Me çendan şikandin bi şûr û bi rim
Bi xapan dihatin welatê me tim
Li ser me bi xapan biwîn şah û mîr
Bi ola xwe em tev kirin destegîr
Bi navê Ebas û bi navê Elî
Ji me tev sitandin kelat û gelî

Bi ola xwe em kirne jar û reben
Bi dest me nehiştin bihayê kefen
Jin û mal û qada xwe tev dane wan
Di laşê welatê me jana giran
Bi jarî û dîlî ketin dest diza
Heta ko gihane Kemal û Riza
Meger ko ereb bûne bindest û jar
Bi ola xwe dîsa li me bûn siwar
Zimanê xwe xistin cihê zarê kurd
Çiqas ez bibêjim hemî jan û derd
Niha jî berî me ereb bûn şiyar
Bi ol û zimanê xwe man payedar
Zimanê xwe carek me pêşde nebir
Li ser xwe vejandin me Zeyd û Emîr
Hinek bûne şêx û hinek bûn mela
Welatê me talankirin teşqela
Bi kurtî dibêjim belam pir dirêj
Serê me şikandin bi rojî, nimêj
Bi bang û nimêj û bi tizbî û xişt
Li me wan şikandin ser û dest û pişt
Bese zû şiyarbe ji vê rê vejer
Gelek pîs û xware, tu bes pêde her
Tu ola xwe deyne welatperwerî
Xwedî ristevan û xwedî rêberî

Bi ya min bike ger dixwazî bijî
Bi pêşde herin em, ejî hem tijî
Ji dijmin tu bistîne tim doz û tol
Ji bona me ev dê bibin rist û ol
Divê kurd û tazî û turk û ecem
Di îro bi hevre bijîn dem bi dem
Divê em di qadên xwede yek bi yek
Bijîn em bi hevre hata bê demek
Nivîsîn û xwendin bi zarê me bin
Ku destûr û ferman û darê me bin
Di qada xwede em bijîn serbilind
Bi sînor û leşker, hemî pak û rind
Heçî ko ne pake sivik pêvedin
Heçî tiştê pakin ji dest bernedin
Ne şêx û mela û ne axa û beg
Di nav me nemênin gurên har û seg
Bibin wek bira û mirovperwerî
Mirovên cihanê bibin yek kerî
Li ser vê sitêrê bi halan û deng
Bicarek nehêlin, ne talan, ne ceng
Ji qadê derênin çi tiştên bi kar
Nemênin li ser vê sitêrê hejar
Bi êrîş herin van sitêrên bilind
Ku ava bikin em li wan şar û gund

Çi tiştên bihane ji wan bêne der
Wekî hev bijîn em hemî ser bi ser
Di gorêde razin çî zor û setem
Li ser me nebin şah, ne turk û ecem
Belam zanibe ko bi xurtî û zor
Hemî tişt dixwazin herin ber bi jor
Li sinbil binêre eger çûyî gund
Heçî xurte her dem dibî serbilind
Di rewşa cihanê çî mêr û çî jin
Heçî têde xurtî heye, ew mezin
Ewê ko ne xurte hejar û weza
Perîşan dimênî bi destê diza
Eger wer bimênî bi nalîn û ax
Dibin lingê tangan dimênin kelax
Serê xwe tu deynî li ber pencê şêr
Xelas nabî carek bi mizgeft û dêr
Divê jîr û zana û pir kone bî
Ji alîkî xencer bi destê te bî
Bi merdî şerê dijminê xwe bikî
Ne wek par û pêrar û wek do bikî
Xwe mespêre ola neyaran ji dil
Li dehma hemî dijminan dil bi kul
Eger ko bi dijmin tu bawer bikî
Di vê rêde carek xwe gawir dikî

Perîşan û bindest û bêol û jar
 Serê xwe te danîbû ber pê neyar
 Ji hîmek reşikre te ser xwar dikir
 Bi vî rengî her dem xwe binbar dikir
 Ne xwendin, ne nosîn, ne zar û ziman
 Di bin destê dijmin hezar salî man
 Bi xişt û bi tizbî tu mayî li paş
 Ne aşê te bû lê tu bûyî qeraş
 Tu lokek mezin bû, ne berdayî bû
 Te hevsar bi kerve girêdayî bû
 Bi hawar û qêrîn dikim arezû
 Kevir min çirandin, şiyar nabî zû
 Çi dêwek bilindî serî pir mezin
 Li qada te dijmin çilo radizin ?
 Ji te herkesek dil bi tirs û bi saw
 Li nik dijminan ling dibend û giraw
 Bi navê te çîrok digotin bi dev
 Ji tirsê te xew nedikirin roj û şev
 Hemî şar û bazar û eywan û gund
 Welatê te bû ta bi Efxan û Hind
 Ne şerme ku îro tu bindest û jar
 Perîşan û naçar û kolê neyar
 Tu gernas û dêwî, kurê Mad û Hor
 Welatê xwe bistîn ji dijmin bi zor

Bibin dewlet û tim bi ferman û dar
Bese rovîyê reş penîrê me xwar
Bi gurzan li te ez didim her demî
Serê te çî hişke, wekî Rustemî
Ji xew rabe carek li min guh bidêr
Bi hevre herin dijminan nêreşêr
Tu ev çende mêrî wekî pehlewan
Ji derwêş û şêxanre bû dergevan
Li pey kes meçe ger divê serxwebûn
Dema te gihaye divê bes dirûn
Ji çada xwe dijmin bi zor derxe zû
Heçî ko neyarê te bî tifke rû
Tu dêwê çiyayê ser û sîng bi pirç
Di bin destê dijmin wekî hov û hirç
Binêr xelk çilo çûne heyva bilind
Nikarî tu mala xwe xweşkî li gund
Ewê ko firok û gerok çêkirin
Xwedî rûmetin ew ji me çêtirin
Bi xwendin, bi jîrî gihan vê yekê
Nikarî, nizanî herî rêyekê

BİLİNDÎ DEWLEMENDÎ

Bira dewlemendî şirîn û xweşe
Tenê serbilindî gelek rûgeşe
Hemî kes dixwazin bibin dewlemend
Hemî kes dixwazin bibin serbilind
Riya dewlemendî ne pir paqije
Li her der girara wî xav û riye
Riya serbilindî tijî rûmete
Ewê serbilindbî xwedî dewlete
Bere dewlemendbî, belam payedar
Tu qada xwe mespêre destê neyar
Perên xwe birêje riya serxwebûn
Bizan serxwebûne ji bo me hebûn
Hebûna welatê te tev dewlete
Tu bistîne carek, pîrozbit li te
Tu malê xwe birjîn, bibe serbilind
Bi destê xwe bigre tu bajar û gund
Çiqas dewlemendbî ne malê teye
Ku dijmin seraser neyarê teye
Di bin destê dijmin perîşan û dîl
Tu tête pelaxtin di bin lingê fîl
Dikarî te talan bikî gavekê
Di binve li ber te vedî davekê

Te gerdensikestî bihêlî, reben
Bi dest te nehêlî bihayê kefen
Welatê te zindane pir teng û kûr
Di navde dinalin, hemî kûre-kûr
Eger serbilindbî bi tang û bi top
Li dijmin biqorî bikî qope-qop
Welat û felat û hebûn ên tene
Heçî ko wî hiştin li şûn ên tene
Tu serbestbe carek di qada xwede
Çi tiştê te girt wî werê, ber xwe de
Dikarî bibî dewlemendek mezin
Xwedî mal û dext û sewal û bizin
Bi malê xwe leşker bike xurtemêr
Di rojên şerande bibin nêreşêr
Tu hingî dikarî bibî dewlemend
Di nava cihande bibî serbilend
Bibî dewlemend û bibî payedar
Tu çavên xwe meşkin, çiyê ev gemar ?
Eger serbilindbî dibî dewlemend
Dibî payedarek çeleng û lewend
Welatê xwe carek tu azad bike
Jin û mêr û millet tu dilşad bike
Bere ew te rêkin, here berleman
Bibe kurdekî xweş bi nav û nîşan
134

Mebe dewlemendek çikûs û pepûk
Bere tif riwê te nekin tev biçûk
Di rojnameyên kurd bibe namîdar
Hemî kurd ji bo te bibin bendewar
Serê me ji ber te bibî pir bilind
Bibe rêberê kurd li Çîn û li Hind
Tif û zêr û malê li nik ê çikûs
Ne rûmet heye wî, ne çehr û mikûs
Dema ew di rêve diçî ber bi jêr
Ji hawîr dibarin li wî tif û çêr
Mebe dewlemendek perîşan û jar
Li ber destê dijmin mebe nobedar
Tu rûmet biparêze ey xanedan
Di vê rêde deyne tu ji mal û can
Nebî ko bi malê xwe pir payebî
Li ber dergêhê dijminan kolebî
Tu malê xwe deyne di rêça welat
Dibin sermiyanên te jîn û felat
Bi kurdî tu bimre, bi kurdî bijî
Tu malê xwe birjîn bi dilpaqijî
Dibî serbilind û dibî dewlemend
Li ber çavê millet şirîn û lewend
Li ser te dibêjim ejî wê demê
Dilê xwe bişan ez ji derd û xemê

Bihûnim li ser te hezar pend û rist
Hemî pesn û şabaş û fortên dirist
Bi xama xwe bigrim bibêjim gelek
Bikim nav û dengên te bighên felek
Li ser te biçênim gulên sor û zer
Diran ez birêjim bi zêr û zeber
Bi ya min bikî wer mebe malgenî
Li hinda te rojek kesek nakenî
Ne tif tên riwê te, ne qerf û tinaz
Eger wer çikûsbî çikin lav û gaz

BIBIN MARKISÎ

Hevalê delal zû bibin markisî
Bibêjin, bixwênin, bidin her kesî
Xebatê bikin da bibin têr pere
Were da bi hevre herin, ka were !
Mebêje tenê kerdewarî bese
Ewê ko li xêra meye Markise
Bixwêne, bizane hela ka çiye ?
Heçî tiştê gotî hemî qenciye
Dibêjî: bibin yek hemî wek bira
Li hev parvekin win zevî û pera
Bi hevre xebat û bi hevre xelat
Ji bo me tevan kar û mal û welat
Di nav xwe mehêlin çî zor û setem
Ji xwe dûr bikin tev kul û derd û xem
Heçî dewlemendbin, hemî karbikin
Hebûnê bi hevre li xwe parbikin
Mehêlin kesek parsek û bêqeram
Tu serbest here London û Misir û Şam
Çine gumrik û deskere, paseport
Bi serbest herin, bên hemî qîz û xort
Bibin wek welatê te her qad û cî
Bere kes nebêjî bi kûve diçî

Xebatker û karker bibin sermîyan
Ji bo me tevabin çî kar û zîyan
Belengaz nemênin hemî dewlemend
Bi pêşve herin tev çî bajar û gund
Ku destûr û rîsta me bû wekhevî
Li cotar belavbûn xebat û zevî
Welatê meyê xweş gelek xweş dibî
Rîwê herkesî dê bi wî geş dibî
Mebêje ko kurdên te yek qatekin
Dirî û hirî tev ji yek katekin
Bizane mirov tev du qatin bira
Li gora zevî û li gora pera
Xwedî zor û zêrbûn, xwedî gund û dar
Hezar sale ko wan welatê me xwar
Dibêjin ko qata bilindin li jor
Divên ko li ser me bijîn ew bi zor
Hevalên hevî tev li her cî û war
Xwedî gund û zêrin, bi dest waye dar
Di bin ware qatek heye tev reben
Bi dest me nemaye ji bil dar û ben
Li ser me xebat û ji bo waye kar
Meger ew jî kurdin, hevalên neyar
Dema xwarinê ew hevalê gurin
Divên em ji wanre peran hilgirin

Divên em bikin lê tenê ew bixun
Dizanin ku li ber wan em nakuxun
Girêdayî pişta me qayiş û ben
Beg û mîr û şêxin, tenê em reben
Ji wanre dikin em hemî kar û cot
Heçî ko me da hev begê min firot
Nimêjan dikin em reben, roj û şev
Dikin pesn û fortê xwedê em bi dev
Tenê şêx û seyda ji bona pera
Dibin hemnişînê diz û zorkera
Qerêja bi destê meye tev dixun
Berin em di lîzê tenê ew rexin
Bi zor û bi xapan me talan dikin
Li me rav û nêçîr û halan dikin
Hemî jîr û zana, diz û bîrewer
Bi hev re dilîzin li her cî û der
Beg û şêx û axa meger hindikin
Bi destê me tîran di me werdikin
Seranser bi zanîn kirin em du bend
Piyên me girêdan bi zencîr û bend
Bi kuştin, bi talan, bi ceng û şewat
Li me kirne dogeh bicarek welat
Nehîştin bixwênin ko em neçne pêş
Li ser me giranbûn nexoşî û êş

Didane me derman petat û nivîşt
Bi vî rengî millet seraser birişt
Meger em li jêrin ji sed not û çar
Hemî dest qerêjin perîşan û jar
Nezan û reben, parsek û karkerin
Hemî hov û hirçin ko ew rêberin
Li pey wan diçin em hejar û weza
Ne hozan û pêzan, me da pey diza
Bira zû şiyarbe, bibe markisî
Çiman dê bixwî tu tim nanê tîsî
Xebata meye zanibe sade zêr
Çiman ew li jor û çira em li jêr
Ji ber ko nezanin didin pey gura
Bixwêne, bibêne çiyê ev, bira ?
Çi tiştên bi kare ji karên teye
Tenê dar bi destê neyarê teye
Bizan ew dehin lê emîn sedhezâr
Dikarin hesanî bixin dest xwe dar
Gemar û qelêr tev dibin zîv û zêr
Ne şerme ko rovî siwarbî li şêr?
Bi hevre li karbin bi rist û dirîst
Mebîn gewşek û xwar û rûsar û sist
Bibin partiyek tev, heçî em li jêr
Bi destên xwe bigrin hemî tevr û bêr

Bi êrîş herin pêş wekî pehlewan
Çi nêçîr û hêlê bikin em li wan
Hemî rencber û tazî û bêkiras
Herin dijminê kurd bi çakûç û das
Ku qata bilind carekê hilweşî
Bi şadî dijîn em bi xêr û xweşî
Ne zorker, ne birçî di nav me nebin
Heçî ko di gel me dijîn, wek me bin
Ewê ko ji bo me ji dil kar bikî
Bi rist û diristî, ewê kar bikî
Bi kok û bi binyad mezin nabî kes
Di nav me nemênin peyayên teres
Bizan şêx û axa ne kurdperwerin
Ne xêrxwaz û dilxwaz, ne jî rêberin
Heçî bo me başe, me jê dûr dîkin
Di nav me neyarî gelek kûr dîkin
Divên em şerên hev bikin wek berê
Ji bo ko bikarin me derxin ji rê
Dixwazin li pey markisî em neçin
Li her der dibêjin ku em tev leçin
Neraste wekî ew dibêjin, bira
Dixwazin bixun ew me rengê gura
Çira ew li jor û çira em li jêr
Şev û ro bi destê me çakûç û bêr

Çira em perîşan û bê xan û kinc
Bixun nan û zater, belê ew birinc
Li ser me timî kar û kar bo ewan
Li ser me dibin Kohreş û Erdewan
Çi qatek perîşan û jar û reben
Bi destê me nîne bihayê kefen
Bilûrê çi lêxim ji bo gayê sor ?
Çira me çi ronî didî çavekor ?
Ku çil sale ez wer dikim qîre-qîr
Belam ez çi bêjim ji bo gayê qîr
Eger min di virde ne xweş gotiye
Belam we dilê min gelek sotiye
Hemî kes li her der sivik çûn pêş
Kerê min hejare xwe naghênî êş
Bi zanîn û tore hemî çûne jor
Tenê em perîşan û di bin dar û zor
Ji lewra dema ko kela dil diçê
Ji bo we dibêjim du pirsên neçê
Biborin di min xwendewarê mezin
Eger şiv li hespan nedî nabezin
Dema ez dibênim kurê Erdeşêr
Di bin destê dijmin dibî qelsemêr
Çiqas ez dixeydim, çiqas dilnexweş
Seraser dilerzin ji min can û leş

Dixwazim bibim pêt û pijqîn û ar
 Bisojim riwê dijminê pir xedar
 Ku çawa dibênim xwe ez jar û kêr
 Bi him-him ji jorde bi ser kurdde tãm
 Dibî ez nezanbim, ne xercê şerim
 Dibî bargiranbim nikarim herim
 Tenê ez ji bo we timî wer dibêm
 Li min megre qurban, çi zêde çi kêr
 Bizane gelek dost û hem yarê kurd
 Wezame, bezame di bin barê kurd
 Dikarî tu bêgem li min bî siwar
 Bi nanê zikê xwe dikim bo te kar
 Belam ez ne hovim, ne jî paşde mam
 Li ser awira xwe diçim bêqeram
 Dema ko xebata we pir xweş dibî
 Riwê min wekî sorgulan geş dibî
 Meger tal û şêrîne ev mêwe ber
 Ji xwîna dilê min hemî têne der
 Ne ko min dizîne, ne kes daye min
 Dixwazim bixwênin hemî mêr û jin
 Heçî pak û başin ji bo xwe bibin
 Heçî ko nebaşin bidin ber bi min
 Dibêjin rûnek genîbî te dî
 Li ser nanê deyne bide dest xwedî

Bizane dema markisî hatiye
Bi ristin, bi hûnan me ev patiyê
Nikarim bibêjim ji bo te hemî
Di virde dibêjim bi kurt û kemî
Dixwazim şiyarbin, bibin rêçevan
Ji bo ko nebin em pezê bê şivan

AJOT'IN Û AVJENÎ

Bibe ajiwek pir şiyar û çeleng
Tu her tiştî, bajo çi lorî, çi teng

Dibî rojekê ev bi kêrî me bê
Nikarin xelasbin ku ev rê nebê

Gerokê, firokê tu bajo heval
Bibe ajiwek pir çeleng û şepal

Li hespê siwarbe, bibe pehlewan
Divî karê hande çunîne ziyar

Dibî rojekê ko li te teng bibî
Li hawîr te qîr û şer û ceng bibî

Bi hespê xelasbî ji nav dijmina
Weyaxud xelaskî li ser wî hina

Eger ko gerokbî ji xwe çêtire
Bizane ku kara ewê bêtire

Tu kemyonê bajo çi kara meye
Ke xwarin û leşker hemî têdeye

Eger tangê bajo bi pêşde herin
Bi ser dijminande birêjin mirin

Çiqas payedarî bi tang û bi top ?
Tu guh dêre herçî dibêm bê dilop

Ku êrîş bibî ser neyaran ji dil
Divê ko te xurtbin pî û dest û mil

Li ber te xwe nagrin, ne av û ne çem
Eger avjenî zanibî gav û dem
Di avêde carek gemî perçebî
Tu namrî, ku carek li xwe ewlebi
Dikarî xelasbî ji avên çema
Hevalên xwe derxî ji derya xema
Bibe avjenek pir şiyar û sivik
Tu hînbe gera kundir û hem zillik
Hevalên xwe derbaske wek pehlewan
Bikêrî me tê xweş di rojên giran
Bizane ko kara meye avjenî
Eger zanebî vê bi min nakenî
Serê xwe bixe kundirek ey bira
Nizanin çiyê wê bibên kundira
Zilê deyne ber dev tu ey xurtemêr
Çi zanin çiyê ko diçî ber bi jêr ?
Bi kundir, bi zillik dibî payedar
Dikarî di binve herî ber neyar
Çiqas avjenî zanibî başe ew
Ewê ko nizanî, wekî laşe ew
Hevalan tu derbaske lê hin bi hin
Bere bêne kuştin, çiyê ev mirin ?
Bi zendên xweyên xurt tu avê bijen
Bi çekve me derbasbike rû biken

Tu hînbe bibe avjenek pî sivik
Hevalên xwe derbaske xort û keçik
Heye rojekê em herin ser çiya
Neyarên me bigrin delav û riya
Di avanve derbasbibin pehlewan
Di rojên şerande di nivê şevan
Eger hin nebin zanibin avjenî
Kiyê me xelaskî sivik ezbenî
Ji bo partîzanan gelek raste ev
Ji bo nijdevanan gelek raste ev
Bibe avjenîzanekî serbilind
Di nava hevalan bibe qenc û rind
Tu ajobe, avjenbe ey serfiraz
Me derbasbike, da bijîn em bi naz
Şerê dijminê xwe bikin wek piling
Ji hawîr biqorin li wan qîr û deng
Di avên çemanve herin em bi mil
Şerê dijminê kurd bikin mêreşil
Tu barxane derbasbike wî rexî
Di avêde mêrbe ji ser xwe nexî ?
Ku ajo û avjen gelek payedar
Nebî ko tu vana nebênî ji kar ?
Çi karê hebî kare ger zanibî
Ziyana me têde heye, yan dibî ?

Çi dezge di îro heye hîn bibe
Li nav hevdemên xwe tu şêrîn bibe
Çi karî bizanî dibî serbilind
Li bajêr tu rûnî weyaxud li gund
Dibêjim ji bo te bi kurt û kemî
Nikarim bibêjim bi ristin hemî
Di virde du, sê mêw me çandin di rez
Ku rista me tenge dibazim bi lez

NÊÇÎRVANÎ

Tu nêçîr bike tim li jorê çiya
Tu şêran birînke digel kovîya
Metirse ji xûnê, mebe diltenik
Bi xûzî here yan li ser dest û zik
Dibî pehlewaneke bi tirs û bi saw
Li şêran dikî tim tu nêçîr û raw
Ji xwarê dikarî herî ber bi jor
Ji ber te birev dê biçin sed evor
Dibî xurtemêrek, tu guh nadî xem
Li ser xwe tu nahêlî zor û setem
Ewê hînî nêçîr dibî pehlewaneke
Bikêrî me tê ew di rojên giran
Tu xwînê birêje, mebêje guneh
Ku çavek bi sed çav û destek bi deh
Mebe rêgir û kerdizê ser çiya
Xwe mespêre dijmin wekî reşmiya
Bibe xortekî serbilind û mezin
Bi ristên xwe bêjim ji bo te pesin
Tu nêçîr bizanî gelek başe ew
Cihê pesn û fortan û şabaşe ew
Dema dijminê te ji ber te şikest
Li her der dimênî perîşan û mest

Tu nêçîr li wî tim dikarî bikî
Li her cî dikarî şiyarî bikî
Serê dijminê xwe bixî teşqela
Li min guh bidêre, çi şêx û mela
Tu hînî şeranbe ku nêçîr dikî
Dibî dil ji hasin dema qîr dikî
Bibe xurtemêrek ji polabî dil
Mebe dewlemendek ters, dil bi kul
Tu xwînê birêje metirse tu car
Bizane ku dijmin tenê koledar
Tu nêçîrê lêke bi roj û bi şev
Di vê rê destê xwe tev bidne hev
Ewê ko welatê te girtî bi zor
Wekî koledare li jêr û li jor
Şerê wan xurtî bike gav û dem
Ji ser xwe tu rake bi zorê setem
Tu nêçîr bizane ji bona çiya ?
Ji bo pir sivikbî di cenga çiya

SEGVANÎ

Tu nîşanê bigre bicî, bermede
Tivingê tu bigre werîn berxwede
Tivingçibe carek bi nav û bi deng
Ku çavnêre her dem ji bona me ceng
Tu amancê bişkîn meger mûye ew
Çiqas hûr û dûre ku yeksûye ew
Tu hînbe tivingê, veke, çêke xweş
Bibe partîzanek ne diz û keleş
Bike dijminê te bitirsî ji te
Li her cî û şûnan bipirsî li te
Tu amanc şikînbî di rojên şera
Şerê dijminê xwe bike ey bira
Tivingê tu berde metirse ji deng
Metirse ji topa, metirse ji ceng
Tu derzî ji qadê hilîne bi ber
Tu bişkîne dijmin bi nîşan di şer
Mehêle tivinga te bigrî qerêj
Şerê dijminê kurd nekiryê ji mêj
Tu paqijke carek bi don û bi paç
Bike deng bidî ser çiya û qelaç
Tu bişkîne nîşan serê dijmina
Bi tirs û bi sawbe wekî Bacina

Bihingêve sînga neyarê welêt
Bikin ko welat lê bibî ar û pêt
Tu çavê çepê bigre, rastê veke
Li kêlê tu tûj û dirist meyzeke
Tivinga xwe bigre bi destê çepê
Dilê te bere qet nekî teprepê
Binê kêlikê xweş tu bigre bi cî
Bike ko ne rast û ne çep qet neçî
Bide ber devê wê ji bin mûyekî
Tu tirsê bi serde divê rûnekî
Metirse ji dijmin, wekî te mirov
Bi nîşan tu berdê gelek hûr û tov
Ne polaye, ew jî ji hestî û goşt
Li devxe, mebêje gelek oşte-oşt
Eger win gihan hev di erxê bibeze
Bi singo şerê wî bike yan bi gez
Metirse çiqas ew bilind û sitûr
Devê navziravê sivik têxe ûr

FÎZÎYA Û KAREVA

Tu fîzya bixwêne hevalê çeleng
Xwe karke bi hevre ku em herne ceng

Eger fîzîya em nezanin çilo
Dikarin herin pêş bi xurtî gelo ?

Bixwêne şiyarbe ku em herne pêş
Bi pijqîn û atom, bi tang û bi gêş

Bi xurtî digel dijminan şer bikin
Bi pijqîn guhê dijminan ker bikin

Bibe fîziyayî, mirovek mezin
Bi te payedarbin çi mêr û çi jin

Tu sarûxê çêke, ku pir dûr herin
Nebes fîziyayî ji bona şerin

Resedxane deyne li kûpên çiya
Bikêrî me tê ey bira fîziya

Tu gewher bi zanîn ji hev perçeke
Tu qada welatê xwe pê firçeke

Bike hatina me bibî çarde qat
Hebûnek bi zanîn felata welat

Ser û bin bikin rewş û pergal û jîn
Bibin dewlemend em li royê zemîn

Di nav milletande bibin serbilind
Wekî hev bikin em, hemî şar û gund

Hemî nifşê xwendin bixwîne teva
Belam zêdetir fîziya, kareva
Çi tiştên ku başin bixwîne timî
Welatê me ronî dikin ew hemî
Şevan bikne wek roj û rûgeş bikin
Dilê xort û qîzan bi wan xweş bikin
Li ser rê, li ser şax û kûp û çiya
Bikin ronî û xweş bikin her ciya
Çi karê hene em bi wî bidne pêş
Di nava welêtdê nebin derd û êş
Bere fabrîke xweş bi wê bîne saz
Di karxaneyande bibin serfiraz
Dirêjkin li gundan, şevê bikne roj
Bibin wek bihiştê zinar û beroj
Ne reşkê şevê bân, nejî pîrhevok
Di jorên çiyande vebin ça û cok
Ne pîra mirov xwer bimênî, ne can
Li herder ku ronî bidî ser cihan
Bixwîne bira kareva qenc û baş
Çira em neçin pêş, bimênin li paş ?
Bizane ku pir başe ev kareva
Çi karek girane ji bo me teva ?

LÎZTİK Û YARÎ

Bilîze bi yarî, bibe pî sivik
Şerê dijminê xwe bike pir bi rik
Sivikbe di lîzê, li xwe aqedar
Bizane li kûne heval û neyar
Çira ez dibêjim bibe lîzevan
Ji bo ko di şerde bibî pehlewan
Lebatê di laşê tede girs û hûr
Bi pêşve herin ew çî xurt û sitûr
Di rojên şerande dibin alîkar
Ji hawîrve êrîş dibin ser neyar
Bi lîngan tu lêde, bi dest û serî
Eger ko wesa zanibî şerkerî
Heçî lîzevanin çeleng û şiyar
Dizanin hemî lîz û xapên neyar
Şiyarbe li dostan, biparêze xweş
Li hember neyaran çeleng û keleş
Cihê ko wezaye tu êrîşke ser
Berî ko tu êrîş bikî xweşke şer
Bi lîz û bi yarî dibî pehlewan
Çilo bejn û bala dibin xweş ciwan
Tu gangîr mebe tim bi razan û xew
Heta ko nebî pir sitûr û qelew

Bilîze, bibaze, bi dest û piya
Eger karibî tim here ser çiya
Bibe pehlewanek sivik û çeleng
Heye ko ji nişka bibî qîr û ceng
Xwe çenke, xwe bavê wekî pehlewani
Bide ser milên xwe çî tiştên giran
Mebe nazik û şeng û terxan û kal
Xwe hînî delalî meke ey heval
Mebêje nexoşim, mebê bûme pîr
Di jînêde her dem bibe xurt û jîr
Bi lîzê dibî xortekî jîr û rind
Di rojên şerande dibî serbilind
Tu çavên xwe meşkîne carek ji kes
Mehêle li laşê te bigrî nemes
Sivikbe, giranbe di rojên şera
Tu êrîşî dijmin bike wek gura
Eger xweş bizanî tu yarî û ger
Tu natirsî carek dema ceng û şer

OLA MÎN

Xwedê nîne wek ew dibêjin, xwedî
Kiye ê bikarî cihanê bidî ?

Cihan her hebû, her heye, wê hebî
Hebûn wek cihane xwedê têdebî

Nebûn nîne carek ku tevger heye
Diborin, digorin jiyîn her weye

Tu bawer meke wer çu peyxambera
Tenê zanibe wan wekî rêbera

Gelek jîr û zana û daxwaz mezin
Mirovên nexwendî sewal û pezin

Heçî ol û rêçik hene tev derew
Yeke rast çunîne, ne ev û ne ew

Tenê tev ji bo qenciyê hatine
Dil û cerg û canê xwe tev patine

Dixwestin mirovan bibin ber bi pêş
Belam tevde bûne nexoşî û êş

Li ser wan gelek pevdîçin hov û dîn
Eger ko dixwazî bizanî, bixwîn

Mirov tev yekin gewr û sor û reşik
Bicarek birane reşik hem xweşik

Niha zanibe ol mirovaniye
Weharenge qencî dilovaniye

Ji herkesre çêbe ji her rêç û ol
Tu ola xwe mefroşe carek bi pol
Şerê zorkeran xweş bike ey ciwan
Berê xo bide herçî tiştên ciwan
Welatê xwe derxe ji destê neyar
Ji bo her mirovî bibe dost û yar
Çi tiştê ziyan pê li yek dî bibî
Emanet, nebî ko tu nêzik bibî ?
Wekî dî çi tiştê dixwazî bike
Heçî ko ne qence, ne başe, meke
Di kar û di pîşde bi pêşde here
Ji qadê, ji madê, tu wêde mere
Di dehma xwedêde meke devjenî
Tu kara te nîne bi wê ezbenî
Mebîne mirovan hemî hevrikin
Çi başe ji bo wan divê em bikin
Şerê xo û miqrop û tarî û zor
Bikin em li her der li jêr û li jor
Beg û şêx û axa, diz û zorkerin
Di çavên mede hê wekî rêberin
Şerê wan bike ey kurê xwendewar
Hinek dijmin û hin hevalên neyar
Hezar sale millet hemî rotine
Welatê me yekser hemî sotine

Digel dijminê derve dost û heval
Evan dane dijmin hemî qad û mal
Mirov tev du qatin û qatek li jor
Hemî tişt ji wanre diriste bi zor
Ji dijminre bindest û kola û seg
Li ser me dibin şêx û paşa û beg
Welat perçe, perçe kirin wek reza
Em û xwe bi hev re sipartin diza
Serê xwe ji wanre tu dameyne, bes
Mede pêşiya xwe mirovên teres
Ji wan herçî başin dizanim evin
Ewên ko digel te di vê rê kevin
Xwe wek te bibênin, wekî te bijîn
Di vê rê bi hev re bibin xwînrijîn
Ji qata xwe bêt xwar bi dilpaqijî
Bi pakî û rastî di gel me bijî
Belam ê ko carek li jorê xwe dî
Li palan bicarek xwe nakî xwedî
Dibî rençberê dijminê payedar
Xwe nakî hevalê weza û hejar
Ji dijminre carek meger rençbere
Li ser me nezana beg û serwere
Devê xwe ji alif dixî der kerek
Heta ko di berde hebî neşxwerek

Ji dev derxe carek bi destan cuher
Bi fîq-fîq li pey te diçî nêreker
Heta ko tu dest û piyan maç bikî
Ewê mal û paya te tarac bikî
Ji bo te dibêjim di van sale sî
Emanet xwe mespêre destê kesî
Bixwîne, bibîne, bizane cihan
Keçek pir şirîne, qelen pir giran
Tu bustanê serbestiyê xweş bibîn
Gul û çiçekin sor û zerbûn bi xwîn

ROJÎ Û NIMÊJ

Ne rojî ewe ko xwe birçî dikî
Belam zanibe ka ji bo çî dikî ?
Diriste ku rojek li me teng bibî
Bi qêrîn û halan şer û ceng bibî
Ne nan û ne qet bi destnakevî
Nikarî ji tirsan demek rakevî
Eger rojîvanbî dikarî nexwî
Eger ko nexwî ma çiman dê vexwî ?
Ji ber ko tu hînî nexwarin bibî
Tu bê xwarin û hem vexwarin bibî
Bi vî rengî karî tu dilxurt bijî
Dilê te li ser xwarinê nabijî
Bi rojî be her dem tu, zik têr meke
Li ber xwarinê tim xwe bêkêr meke
Tu parêzê bigre ji tiştên bi rûn
Eger ko bixwî jî, bixwe nem û ron
Geya û ber û sebze bêtir bixwe
Çiqa ko bi xurtî bikarî bixwe
Çi tiştên ko têde vîtamîn heye
Bixwe ew ji bo te gelek fêdeye
Ne dagre, ne vala bihêle tu zik
Ji şor û tewaşê xwe bigre bi rik

Bi roj û bi şev hîn bibe ko bixwî
Ne raste ku îro wekî do bixwî
Bi rojî be carek tu avê vexwe
Eger karibî xwe bicarek mexwe
Ji heftê tu rojek nexwî çêtire
Di virde ku kara te her bêtire
Ne rojî ewe ko tu zik têr nekî
Divê herçî tiştê ku bêkêr nekî
Ne xweş rojîye ko bi rojê nexwî
Dema ko dibî şev kilojê bixwî
Zikê xwe tu vala bihêlî bi roj
Ko banga melê da, bikî çal û doj
Bi roj û bi şev qence hindik bixwî
Tu bihna xwe berde ko avê vexwî
Mexwe herçî tiştê bi don û giran
Tu qenc hûr bike wî bide ber diran
Gelek qence rojî xwe lê hîn bike
Wekî ez dibêjim, ne wek dîn bike
Nimêjê bizane wekî tevgere
Çi xweş rewş û pergal ji bo leşkere
Xwe rake xwe deyne, li rast û li çep
Bi sîng û bi ser hem bi laş û bi lep
Bi rext û tivingêve berjor here
Sivik ko tu çûyî, sivik jî were

Bi lîngan bi destan bike tevîvî
Ji jorê çiyêde sivik dakevî
Bi paşve, bi pêşve bibe xwar û xûz
Biçoçe bi serhevde wek kûp û kûz
Bi destê xwe bigre tu bêr û bivir
Tu axê bikole ji hawîr kevir
Tu daran biçîne, ciwan xweş vekî
Tu kincên xwe paqij bikî, yan nekî
Çi karî bikî ew nimêja teye
Çi tiştê didî hev qerêja teye
Ji heftê tu rojek here ser çiya
Xwe berde newalan wekî kovîya
Sivikbe, bilindbe, bezabe li rê
Tu bihna xwe berde ku çû ser kurê
Nimêj ne ewe, ko tu ber dî kevir
Nikarî bikî ko xwedê bête vir
Çiqas karibî ko bikî tevgerê
Li jorê çiyêbî weyaxud li rê
Ji bo xwe çî karî bikî, ew nimêj
Xwe paqij bike tim, ne başe qerêj
Ji heftê tu carek xwe paqij bişo
Bi sabûn û avê bike wek deşo
Riha xwe tu tim kur bike pak û baş
Riya sofîyê reş bide ber teraş

Giranbe, ciwanbe, mebe ser gever
Di bin barê dijmin mebe guhçeper
Bibe partîzanek gelek xurt û baş
Di karê welêtde bibe rengê aş
Li ser te bi qencî bibên mêr û jin
Li nik min eve ew nimêja mezin
Li mizgevt û dêran çiqas rakevî
Ji bin destê dijmin tu dernakevî
Tu destê xwe bavê tivinga zirav
Xwedê jî ji bo te dibî dê û bav

BERÊ REŞ

Berê reş nizamim tu pê bawerî ?
Ku rovî dimîzin li ser vî berî
Ji mêjve ji tazîre pût û senem
Ku agirperesbûn çî kurd û ecem
Ji bo te bibêjim bi zêr û zeber
Tu dîlî ji lew ser dibî pêşî ber
Senem bo niha jî bizan ew senem
Bi pîsî serê xwe dibin ber ecem
Bizane hemû pîs û kêr û nexweş
Serê xwe dibin ber berê xav û reş
Tu malê xwe nadî ji bo xwendinê
Tu guh nadî carek li tolsendinê
Didî Sûriya, Urdin û hem Hicaz
Li mal zariwên te dikin gaze-gaz
Ne şerme serê xwe bidî ber kevir
Ku bêjin te navek li xwe zêde kir
Tu kêr çûyî, dûzan vegerya welêt
Çikûsî çiqasî li bejna te têt ?
Di xap û derewde dibî pehlewan
Hezar tif li ser te, hezar tif li wan
Ewên ko dibêjin ji bo te here
Neyare ji bo te, ne ko rêbere

Biya min bike, ka were ey hecî
Perên xwe tu xercke li vî war û cî
Bike qesr û qûnax û xanên bilind
Veke xwendegahan li bajar û gund
Bere lê bixwenin hemû qîz û xort
Li ber kar û berxan nekin qote-qot
Di pesnê tede çêbikin em nivîşt
Ji bo te di rojên şeran bibne pişt
Welatê xwe ava bike dewlemend
Hezar sale dijmin ku malê we send
Bese zû şiyarbe tu firo ji xew
Çira guh didî van nivîştên derew
Bixwîne, bibîne çi rast û dirist
Ji dijminre jend û ji dijminre rist
Serê xwe ji xew rake zû ey bira
Bikin em bihevre şerê van gura
Bi zanîn û xwendin herin ber bi pêş
Tu arvan mehêle li benda qerêş

MİHEMED NEÇÛYE EZMANA

Kesek naçî ezman bi boraq û ker
Ji bîra xwe bavê kerê guhçeper
Mihemed ne çûye, ne jî karibû
Xema milletê xwe ewî xwaribû
Mezin bû, giran bû gelek birewer
Ku Quran wî çêkir bi zêr û zeber
Perîşan û jar û weza û geda
Kirin wek bira wî bi navê xwedâ
Bi şûr û bi dev wî dikir kêferat
Hicaz û Yemen wî kirin yek welat
Di rojên şerande gelek jîr û mêr
Ji êlên erebre xwe wî kir sitêr
Belam pir li ser wî civandin derew
Derew, lê gelek xurt û girs û qelew
Dibêjin, ku wî xweş xwedê dîtiye
Belam ew nizanî kîye? yan çiyê ?
Xwedê ger hebî dê li her cî hebî
Çiman wê di ezmanê heftande bî ?
Ne raste bibêjin ku Peyxambere
Belam em dikarin bibên rêbere
Wekî me mirove, ne tav û ne can
Çilo ew siwarî çibe asîman ?

Heçî xwendevanên li pey hatine
Gelek tiştê pak û şîrîn gotine
Belam perçe kirne ewan ol û dîn
Belavbû bi xurtî heta Hind û Çîn
Meger bûye destûr û qanûn û rist
Belam piştî wîre gelek maye sist
Derew pir di navde bi baran hene
Wekû ba û baran û tavan hene
Hemû hevrik û dilbijan û bi gir
Di navde xuyane gelek zêr û dir
Belam wî ji ên pêşî xo girtine
Heçî pak û qencin wî wergirtine
Berî wî jî Zardeşt dibêjî wesa
Belê wî guhaztin ji dev çend kesa
Siwarê kerê reş şivanê bedew
Nikarî herî jor bi fort û derew
Di îro tu bawer bike vê ji min
Mihemed mirove seza û mezin
Belam xweş bizane ne peyxambere
Şehinşah û zana û xweş rêbere
Bi zanîn mezin kir welatê ereb
Li pey wî belavbûn li rast û li çep

EVÎN Û EVÎNDARÎ

Evîndarbe, her dem xweşe ev evîn
Evîn ko nebî em çilo dê bijîn ?

Evîn pêt û arek bi hêz û bi tîn
Dilê dilbijokan disojit evîn

Cihan tevde jîn û evîn û hebûn
Nizanim çilo ev li me peyde bûn

Divêm ez bixum hem dixwazim bidim
Çi tiştên ko xweşbin divêm bernedim

Bikim ez, bidim ez, bixum ez xweşî
Ji her kesre pêşkêş bikim ez geşî

Di virde hevalin hemî mâr û jin
Xwedî par û pişkin biçûk û mezin

Ger û lîz û xwarin û razan û xew
Ji hevre dibêjin çî rast û derew

Ne bes em tenêne, hemî nêr û mê
Di jînêde herkes xwedî bav û dê

Evîn ger nebî em çilo tîn hebûn ?
Hebûn her heye lê dibî zêdebûn

Evîna te kuştim cihana şirîn
Evîndare wek min heçî bête jîn

Di jînê çî xweştir heye wek evîn
Eger ko nebî ew, çî hêjaye jîn ?

Dijîm da bixwazim heme da bivê
Evîne di jînêde wek mûç û ên
Ku sêvê dibênim divê ez bixum
Ku lêvê dibênim divê jê vexum
Dixwazim ku hembêz bikim koçerê
Bibore di virde ku derçûm ji rê
Mirovim dixwazim bijîm wek mirov
Di virde wekî hev dijîn hirç û hov
Hemî em dixwazin, hemî em divên
Hemî laşekin tev bi hêz û bi tîn
Hemî hev dixwazin, hemî hev dixun
Wekî fîl û ferzîn û hesp û rexin
Li pey hev diçin em her û her eve
Ku dawî çunîne cihan wek şeve
Dema gur dixwî pez ji wê hez dikî
Li kû ew dibênî li pey bez dikî
Tu sêvê dixwî çon bi te xweş dibî
Riwê gur bi berxê wilo geş dibî
Evîna jin û mêr gelek hare ew
Pirîsk û birûske çî dijware ew
Di laşê mede ew çî pêt û pereng
Ku Zîn û Şirîn û Xecê, dane deng
Bi destûr û bend û bi rist û bi ben
Jin û mêr girêdan perîşan, reben
170

Di nav mâr û jinde çî sênc û kelem ?
Bi vî rengî kuştin hezar Zîn û Mem
Li hawîr me çember, li hawîr me dav
Li wan hove nadin, evîn şewq û tav
Ne zindan û girtin, ne lêdan û dar
Ji hev dûr nexistin evîndar û yar
Disojit dilê min evîna welêt
Ciger daye ber xwe, hemî ar û pêt
Dixwazim bijîm ez, ne bindest û dîl
Di qada xwede ez bibim Berdewîl
Evîndarekim pir bi tîn û bi hêz
Li ser vê şepalê me rist kirne rêz
Evîna me tev agire pir şewat
Evîna welat û evîna felat
Ejî wek Memê keçperestim ji dil
Ji bona Xecê ez dibim dil bi kul
Li ser vê şîrînê dikolim çiya
Şîrîn û Xec û Zîn bi min Mîdiya
Ji herkesre yarek heye pê dijî
Ji wêre dinalî bi dilpaqijî
Cizîrî ne wek Xaniyê dilbirîn
Ku Nalî ne wek min ciger bûye xwîn
Ku bilbil li ser gul dikî ah û qîr
Ne wek min di vê rêde hevdeng û bîr

Hemî kes di jînê evîndare xweş
Birîndarê tîrên ji çavên di reş
Hinek reş dixwazin, hinek kesk û zer
Hinek xêr dixwazin, hinek ceng û şêr
Ewê şer dixwazî evîndare xweş
Çi sorgul bixwazî, çi reyhane reş
Evîndare şêrê dirind û mezin
Dixwazî bixwî bes çi mêr û çi jin
Dema av diçî ser gulê geş dibî
Ku tama devê me bi xwê xweş dibî

BAZİRGANÎ

Kirîn û firotin xweşin kake can
Çilo pêşveçûye li hawîr cihan
Bi bazar dibî jîrek û birewer
Tu karê xwe karî bikî tim xweser
Cihan çêleke, lê kiye ê ko dot ?
Ewê ko bi zanîn kirî û firot
Li şaran tu rûne bibe şareza
Mebe gundiyek pir nezan û weza
Tu çavên xwe belke, şiyarbe ji xew
Di destên begande mebin çêlekew
Li bajêr tu rûne di birca bilind
Li mala xwe deyne heçî pak û rind
Xwe paqijke carek ji kevn û gengar
Bi bîr û bi bawer bibe hoşiyar
Kirîn û firotin çî karek mezin
Ne wek bax û bustan û dar û rezin
Çiqas wer bimênî bi şem û fedî
Di destê neyaran dimênî kedî
Di bazarde jîrek dibî cansivik
Tu nêçîr dikî xweş di avên girik
Tu bistêne arzan û bifroş giran
Di karê xwede xweş dibî pehlewani

Ne şêx û ne axa nikarin bi te
Cihan xoş û pîroz dibî tim li te
Kur û keç bi hevre bişîn xwendinê
Tucaran girêkan mede ber jinê
Bi hevre bi qencî herin mêr û jin
Ku herdû di jînde gelek paqijin
Bere jin di karde xwedî par bibî
Li bajar û bazar xwedî kar bibî
Mebêjin ku şerme çilo kar bikî
Divêtin ku wan jî tu hişyar bikî
Bere serbilindbî di her îş û kar
Di bin darê mêran nemênin hejar
Bi kar û bi bazar dibî pehlewani
Dibî borcewazek xwedî sermiyan
Tu wê çaxê karî gelek kar bikî
Ewê ko di xewde, tu hişyar bikî
Kirin û firotin di her kar û îş
Bi wan hîn dibî ey heval, xap û piş
Bi canbaziya xwe tu jîrek dibî
Çi mêrek çelengbî, çi pîrek dibî
Tu arzan bikir lê tu bifroş biha
Yeka te divê ko bidî ser deha
Bi ser hevde komke bike sermiyan
Li her der bi çakî dijî sermiyan

Welatê xwe karî gelek xweş bikî
Keç û cam û bade tu axoş bikî
Serê te bilinde ku camêr bibî
Di nava hevalan wekû şêr dibî
Bi dijminre karî bikî ceng û şer
Bi tîp û bi top û bi mal û hiner
Bi malê te millet dibî payedar
Welatê te pêkve dibit gulizar
Ziman pêşve gavan sivik radidî
Hezaran riyên hasinî radidî
Keç û kur bi hevre dibin xwendewar
Ji nûve dikarin bibin berxwedar
Ku petrole zêrê reşê pir giran
Tu bistîne carek ji destê guran
Bere dewlemend bî xwedî mal û zêr
Welatê te ava dibit xêr û bêr
Tirên û firok û gerok pir dibin
Ji dijmin hezar qatî xurtir dibin
Tu bifroşe derve, ji derve bikir
Divê kar bikî hem ji vir, hem ji wir
Bi destê xwe bigre tu hevsar û kar
Di nava cihande dibin payedar
Tu dolabgerî bî gelek çêtire
Mebîne ku dijmin ji te bêtire

Bi malê xwe karî bibî serbilind
Li herder bi pêşve bibî şar û gund
Li darxî tu karxan û fabrikeyan
Vejîne welatê Medan û Keyan

WEŞANÊN ROJA NU

www.netewe.com